

Thuis in het Buitenland

Genieten van het Goede leven in Goa en Pana

Meer van Atitlán

Strand van Palolem te Goa

*Bachelorthesis van Frida Heeringa en Simone Reinders
Voor de bachelor Culturele Antropologie 2013
Begeleiding door Professor Hans de Kruijf*

Thuis in het Buitenland: Genieten van het Goede Leven

**De creatie van een social home door Westerse migranten in Goa (India) en Panajachel
(Guatemala)**

Betreft:

Bachelorproject 2012-2013

Culturele Antropologie

Universiteit Utrecht

Auteurs:

Naam: Simone Reinders

Studentnummer: 3688372

E-mail: s.n.reinders@students.uu.nl

Naam: Frida Heeringa

Studentnummer: 3503879

E-mail: f.g.heeringa@students.uu.nl

Begeleider:

Naam: Hans de Kruijf

E-mail: J.G.deKruijf@uu.nl

Woorden:

20.804

Datum:

28-06-2013

Inhoudsopgave

Kaartjes omgeving Goa en het meer van Atitlán	4
Voorwoord	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1: Het theoretisch kader	11
1.1: De context van <i>lifestyle</i> migratie: Mondialisering, Migratie en Reflexiviteit	11
1.2: <i>Lifestyle</i> Migratie en de zoektocht naar ‘het goede leven’	13
1.3: Thuis gevoelens en een <i>social home</i>	16
Hoofdstuk 2: De context van het onderzoek	20
2.1 Goa, India: Een context van <i>lifestyle</i> migratie	20
2.2 Panajachel, Guatemala: Een geschiedenis met Westerse migranten	22
Hoofdstuk 3: Kwalitatieve resultaten	25
3.1 Goa, India	25
3.1.1 De zoektocht naar ‘het goede leven’	25
3.1.2. Thuis	32
3.1.3 De relatie tussen levensstijl en thuis	37
3.2 Levensstijl van Westerse migranten in Panajachel	38
3.2.1 <i>Lifestyle</i> en antithesis	38
3.2.2 Waarom voelen mensen zich thuis?	42
3.2.3. De invloed van de <i>lifestyle</i> op home-making	47
Hoofdstuk 4: Discussie en conclusie	51
4.1: Discussie	51
4.2: Conclusie	56
Bibliografie	59
Bijlage 1: Samenvatting	63
Bijlage 2: Categorisering onderzoeksparticipanten Panajachel	67
Bijlage 3: Nieuwsbericht: ‘Bombs at the Marathon’	69

Kaartjes

De omgeving van het meer van Atitlán, Guatemala

Bron: <http://lakeatitlan.blogspot.nl>

De omgeving Goa, India

Bron: <http://www.tabletmag.com/jewish-news-and-politics/31970/lost-in-go>

Voorwoord

Wij zijn erg dankbaar dat wij dit onderzoek hebben kunnen uitvoeren. Een kwalitatief antropologisch onderzoek is een erg bijzondere ervaring en dit hebben we beide als erg positief ervaren. Daarnaast werkte de samenwerking erg vooruitstrevend en goed.

Wat betreft degenen die hebben geholpen dit onderzoek mogelijk te maken, willen wij in eerste instantie Hans de Kruijf bedanken voor de begeleiding. Hij hielp ons tijdens de eerste fase op weg met interessante theorieën, gaf goede feedback op de rapportages en heeft ons in de laatste fase geprikkeld voor interessante discussies. Er was altijd ruimte om vragen te stellen en hier kregen we snel antwoord op. De luchtige stemming tijdens de bijeenkomsten heeft ervoor gezorgd dat we zelfvertrouwen kregen in het onderzoek en elke keer met volle moed verder gingen. Daarnaast willen wij Natasja van de Wetering en Leendert Fris bedanken voor de feedback.

Ik (Frida) wil graag Marie-Louise Glebbeek en Kees Konings, de coördinatoren voor het bachelorproject in Guatemala, bedanken voor het uitzoeken van een gastgezin in Panajachel, wat erg positief is uitgepakt. Daarnaast wil ik ook Gerdien Steenbeek bedanken, die na vier weken veldwerk langs kwam in Panajachel. Zij heeft goede tips gegeven, mij een zeker gevoel gegeven over mijn onderzoek en gezorgd voor een reflexieve en bewuste houding in het veld.

Tot slot willen wij al de participanten bedanken die het onderzoek voor ons mogelijk hebben gemaakt in Goa en in Panajachel. Wij hebben naar onze mening veel geluk gehad met de onderzoeksgroep en vooral mensen getroffen die tijd voor ons hadden, die we konden vertrouwen en geïnteresseerd waren in het onderzoek.

Utrecht, 28-06-2013

Inleiding

“When I first came here, I noticed such a different vibe, such happy people. Everyone’s not hiding inside behind their televisions, there is no judgement and everybody is both happy and crazy! I felt right at home” - Harry

“I moved into this place with only the things in the backseat of my car, and I only need the exact amount with what I came with. I don’t think back on how things used to be. I wanna be there and live in the present, you know?” - Jacob

Bovenstaande quotes geven ons inzicht in bijzondere fenomenen. De eerste uitspraak is gedaan door een Engelse migrant in Goa, India. Hij beschrijft zijn eerste indruk van dit gebied, en de manier waarop hij zich meteen thuis voelde. Deze gevoelens hebben gezorgd dat Harry uiteindelijk een seizoensmigrant is geworden, elk jaar besteed hij minstens zes maanden in Goa. Dit roept een aantal vragen op: Hoe kan het dat iemand zich meteen thuis voelt in een voor hem vreemde omgeving? Waar komen deze thuisgevoelens vandaan? En waarom is het voor hem nodig deze thuisgevoelens helemaal in India te zoeken, terwijl hij in Engeland ook een goed bestaan heeft?

De tweede uitspraak is gedaan door een Amerikaanse man uit Florida in Panajachel, Guatemala. Hij woont al ruim vijftien jaar in Panajachel en heeft zijn eigen hotel geopend. Hij geeft in de quote duidelijk aan weinig spullen nodig te hebben en daar geen waarde aan te hechten. Hij wil nu leven en genieten van alles om zich heen. Waarom heeft hij zo weinig spullen nodig? Wat is dan precies ‘being there’ en wat heeft dit voor invloed op zijn levensstijl?

Onder invloed van mondialisering zijn verschillende delen van de wereld meer met elkaar verbonden. Dit zorgt ervoor dat er meer inzicht wordt verkregen in de manier waarop anderen leven, en de manier waarop wij zouden kunnen leven. Steeds meer worden wij geacht een eigen identiteit te creëren, in plaats van dat deze ons wordt opgelegd. Met deze reflexieve houding op onze eigen identiteit worden identiteiten steeds meer gebaseerd op de invulling die wij er zelf aan geven (Giddens: 2006). Zo is het ook met Harry (zie quote hierboven) gegaan: Technologische ontwikkelingen in de laatste decennia hebben er voor gezorgd dat hij de mogelijkheid heeft gekregen om voor het eerst naar Goa af te reizen, een reis die een eeuw

geleden voor een tuinier uit Engeland niet mogelijk zou zijn geweest. Hij vond hier mensen die net als hij waarde hechten aan een levensstijl die draait om vrijheid en het vormen van sociale relaties in deze vrije context. De drang op een andere manier te leven heeft er toe geleid dat hij zijn tijd in Engeland nu besteed aan het verdienen van zo veel mogelijk geld. Hierdoor kan hij zijn tijd besteden aan het genieten van ‘het goede leven’ in Goa. Hij voelde zich vanaf het begin af aan thuis in Goa, omdat hij hier mensen vond die dezelfde sociale levensstijl nastreven. Hij begon zich meer en meer thuis te voelen in dit ‘sociale thuis’, een gevoel dat hij in Engeland nooit kreeg. Ook Jacob is in zijn leven sterk bezig met deze reflexieve houding. Hij is zich er erg van bewust hoe hij zijn leven inricht en wat hij doet. Hij hecht bijna geen waarde aan materiële dingen en is veel bezig met vrijheid en ‘leven in het moment’. Dit is een heel andere manier van leven dan in het Westen, wat over het algemeen meer gebaseerd is op de toekomst en prestaties. Wij vroegen ons af: waarom ontvluchten deze migranten het Westerse leven? Wat houdt deze nieuwe levensstijl precies in? En, hoe voelen zij zich thuis op deze plekken?

Voor migranten in Goa en Panajachel gelden allemaal dat zij vallen onder de categorie *lifestyle* migranten. *Lifestyle* migratie (Benson and O’Reilly, 2009;2010) is gebaseerd op een zoektocht naar ‘het goede leven’, waarbij de levensstijl die men kan leiden op een bepaalde plaats zorgt voor een betere *quality of life*. Hoewel bij elke migratie levensstijl en verbetering van de *quality of life* belangrijk is, staat de levensstijl bij deze migranten centraal. Dit zorgt voor een bijzondere situatie wanneer we kijken naar de opvatting van ‘thuis’ van deze migranten.

Daarnaast is in dit onderzoek een constante aanwezigheid van antithesis, waar wij mee bedoelen dat er een negatieve profilering is van het land van bestemming ten opzichte van de positieve profilering van het land van herkomst. Dit begrip komt in vele delen van het onderzoek voor, want het verklaart veel van de positieve (thuis)gevoelens die mensen ontwikkelen in het land van bestemming ten opzichte van de negatieve gevoelens ten aanzien van het land van herkomst. (Benson en O’Reilly: 2010)

Verloop en argument van het onderzoek

Het onderzoek dat wij in eerste instantie hadden opgezet was er op gebaseerd materiële eigenschappen te vinden, om daarmee transnationale banden met het land van herkomst bloot te leggen. Tijdens het onderzoek bleek echter dat wij onze opvatting van thuis aan moesten passen: er kwam naar voren dat, hoewel de meeste migranten wel enige materiële factoren

konden noemen, deze factoren maar van klein belang waren in de ervaring van ‘thuis’ in Panajachel en Goa. Veel belangrijker bleken sociale relaties te zijn, in het bijzonder hoe deze vormgegeven worden in de context van een vrije, niet-materialistische levensstijl. Wij noemen dit een *social home*. Aan de hand van gestructureerde en ongestructureerde interviews, informele gesprekken en observaties van het dagelijks leven van migranten, werd duidelijk dat de sociale component van thuis erg belangrijk is voor de migranten. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op twee verschillende locaties, twaalf tijdzones van elkaar verwijderd. Dat wij zelf ook al snel deel uitmaakten van de groep, zorgde er enerzijds voor dat het lastig was om ons te distantiëren van de migranten. Anderzijds was dit een waardevolle ingang om met migranten in contact te komen, wat heeft gezorgd voor een aantal diepe vertrouwensrelaties en belangrijke informatie. Ondanks dat de omgeving erg verschillend is, is bij beide locaties duidelijk geworden dat *lifestyle* migranten zich op dezelfde manier thuis voelen. Door de vergelijking is dit onderzoek beter te generaliseren voor andere groepen *lifestyle* migranten in de wereld, die enigszins dezelfde kenmerken hebben.

Bij het argument dat wij maken in deze thesis is van belang dat er op beide locaties onder Westerse *lifestyle* migranten, sprake is van een *social home* (Sixsmith: 1986). In het geval van deze *lifestyle* migranten blijkt in dit kwalitatieve onderzoek dat de invloed van de gekozen levensstijl een vergaande invloed heeft op de manier waarop thuis wordt gecreëerd. Deze *lifestyle* migranten geven een eigen invulling aan de betekenis van thuis en hoe thuis eruit ziet. Thuis draait bij hen om vrijheid en sociale relaties, en vrijheid binnen sociale relaties. Dit vindt op beide locaties plaats binnen een *lifestyle* enclave. Het is duidelijk geworden dat deze ideale levensstijl niet gevonden kan worden in het land van herkomst, wat zij zien als een antithesis ten opzichte van Guatemala en Goa.

Relevantie

Dit onderzoek heeft als doel bij te dragen aan theorie over zowel *lifestyle* migratie als thuis. De term ‘*Lifestyle Migration*’ is een relatief nieuwe term, die voor het eerst in 2009 in gebruik is door Benson en O’Reilly. Toch is er al veel (Antropologisch) onderzoek gedaan naar mensen die migreren op zoek naar een andere levensstijl, die echter wel een andere theoretische benaming hebben gekregen, zoals: Global nomads, expatriates of immigranten. (Korpela, 2010; D’Andrea, 2006; Myerhoff, 1980; Tung, 1998). Het is belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar migratie waarin een bepaalde levensstijl als migratiemotief centraal staat, om te kijken wat dit motief voor invloed heeft op het migratieresultaat. Het blijkt uit dit onderzoek dat het motief tot migratie invloed heeft op de ervaring van thuis op de nieuwe locatie.

Binnen theorieën die gevormd zijn over ‘thuis’ blijkt wel dat deze vaak geen rekening houden met bepaalde afwijkende gevallen, zoals die van *lifestyle* migranten in Goa en Panajachel. Theorieën over thuis beschrijven grotendeels een plek binnen een huis, waar onderscheid wordt gemaakt tussen privé en publiek en een ‘veilige haven’ wordt gecreëerd. Weinig is geschreven over een sociale benadering van thuis, waar wij het begrip *social home* van Sixsmith (1986) toepassen. Echter wordt het sociale element van thuis nooit genoemd als mogelijk belangrijkste factor in de ervaring van thuis.

Het is van belang op deze manier naar thuis te kijken omdat dit meer inzicht geeft in de manier waarop mensen hun leven en thuis indelen. De reflexieve houding die zo veel invloed heeft gehad op de migranten Jacob en Harry, is bij bijna iedereen van toepassing. Misschien kan dit zelfs de manier waarop in Europa en de VS naar levensstijl en ‘thuis’ wordt gekeken veranderen, wanneer wordt gezien dat er andere mogelijkheden beschikbaar zijn, die wel bepaalde opofferingen nodig hebben.

Opbouw van de thesis

Wij laten zien hoe wij tot deze conclusies zijn gekomen door in hoofdstuk één het theoretisch kader uiteen te zetten. Hier komt naar voren hoe mondialisering kan leiden tot *lifestyle* migratie, namelijk door technologische ontwikkelingen en het creëren van reflexieve identiteiten. Ook zullen wij de term *lifestyle* migratie en de tot nu toe beschikbare theorie hierover verder belichten. Verder is het van belang meer begrip te hebben van het concept

thuis, en de manier waarop dit door andere wetenschappers wordt opgevat. Hier passen wij de term van Sixsmith (1986) toe: *social home*.

Vervolgens wordt in hoofdstuk twee kort beschreven in welke contexten het onderzoek heeft plaatsgevonden. Beide locaties, Goa en Panajachel, worden besproken en er wordt informatie gegeven over de (nieuwe) omgeving en het milieu waar migranten zich bevinden. De elementen die van belang zijn voor de beeldvorming rond de locaties komen naar voren om een compleet beeld te scheppen van de situatie. Dit dient gezien te worden als inleiding op de presentatie van de kwalitatieve resultaten in hoofdstuk drie. Er wordt beschreven welke levensstijl nu precies wordt nagestreefd, en hoe participanten dit nu en in het verleden aanpakken en ervaren. Hierbij zijn de namen van participanten gewijzigd om anonimiteit te waarborgen.

Tot slot wordt in het vierde hoofdstuk gediscussieerd over de theorie en daarbij een vergelijking gemaakt tussen de locaties. De conclusies die daarbij uit een combinatie van onderzoeksresultaten kunnen worden getrokken, worden in de conclusie besproken. Hier komt naar voren dat uit beide locaties blijkt welke invloed *lifestyle* op *home building* heeft in een context van *lifestyle* migratie. Dit blijkt uit zowel verschillen als overeenkomsten die wij hebben gemaakt tussen de twee onderzoekslocaties.

Hoofdstuk 1: Het theoretisch kader

Dit kwalitatieve onderzoek over de connectie tussen *lifestyle* migratie en *home building* is gebaseerd op een bepaalde interpretatie van een aantal theoretische concepten. In het volgende hoofdstuk zullen wij duidelijk maken hoe we tot deze interpretaties zijn gekomen en wat andere wetenschappers over het onderwerp hebben geschreven. Drie concepten staan centraal: 1) De context van *lifestyle* migratie, 2) het concept *lifestyle* migratie, en 3) een bespreking van het concept 'thuis'. Deze drie concepten zullen hieronder verder worden toegelicht.

1.1: De context van *lifestyle* migratie: Mondialisering, Migratie en Reflexiviteit

Mondialisering en migratie

Het alles omvattende proces van mondialisering is in het geval van ons onderzoek erg belangrijk, als wij willen kijken naar de mogelijkheden qua mobiliteit, migratie en communicatie voor onze onderzoeksgroep. Wij hanteren de volgende definitie voor mondialisering: "... the intensification of global interconnectedness, suggesting a world full of movement and mixture, contact and linkages and persistent cultural interaction and exchange." (Inda en Rosaldo 2007:5). Door deze processen is onder andere migratie 'gemakkelijker' geworden: "... the movement of a person (a *migrant*) between two places for a certain period of time." (Boyle et. al. 1998: 34). Technologische ontwikkelingen zorgen dat goederen, ideeën en mensen steeds makkelijker verplaatst worden en mensen over grote afstanden constant met elkaar in contact kunnen blijven (Eriksen, 2007). Volgens Castles en Miller (2008) zitten we nu in een proces waar bovenstaande begrippen worden gecombineerd: *the globalization of migration*. Het aantal migranten is sterk verhoogd de afgelopen jaren en het aantal mensen met verschillende redenen voor migratie neemt ook toe (Castles et. al., 2008). De redenen voor migratie, zoals economische, sociaal politieke, gedwongen etc. hebben invloed op de *quality of life* (Boyle et. al. 1998). De groep die wij onderzoeken is echter gemigreerd met als voornaamste reden deze *quality of life* te verbeteren, hoewel elke migrant zijn *quality of life* wil verbeteren tijdens het migratieproces. Dit wordt *lifestyle* migratie genoemd: Zij migreren omdat ze van mening zijn dat een bepaalde levensstijl de kwaliteit van hun leven zal verbeteren, en dat het nodig is te migreren naar een plaats waar deze levensstijl beter mogelijk is.

Reflexiviteit

Tegenwoordig is bij migratie reflexiviteit zichtbaar een belangrijke factor in het migratieproces, hoewel het waarschijnlijk al tijden aanwezig is bij migratie. Sociale reflexiviteit refereert volgens Giddens (2006): "... to the fact that we have constantly to think about, or reflect upon, the circumstances in which we live our lives." (2006:123). In een Westerse samenleving waar individualisering steeds belangrijker wordt, is ook identiteit een 'hot topic' in huidige sociale onderzoeken. Deze identiteit wordt gevormd door persoonlijke reflectie over het eigen leven en omgeving. Dit is een proces dat iedereen in steeds grotere mate beïnvloedt, identiteiten liggen minder vast en een steeds groter gedeelte van de identiteit hangt af van het individu en hoe deze zijn/haar leven inricht (Castells, 1997:6). Omdat mensen reflecteren op hun persoonlijke situatie, wordt de omgeving en de manier waarop zij hun leven inrichten als belangrijker ervaren. Daarom migreren mensen, op zoek naar 'het goede leven'. Onze onderzoeksgroepen vallen onder een nieuw type migratie: de *lifestyle* migratie. Onder invloed van mondialisering hebben onze onderzoeksgroepen de mogelijkheid gekregen, worden zij zelfs gedwongen, te reflecteren op hun identiteit en hebben zij de mogelijkheid te migreren op basis van een *lifestyle*-keus en hierbij contact te houden met het land van herkomst. Dit heeft veel invloed op de migratie zelf maar, zoals we zullen zien, ook op de resultaten van de migratie, in het bijzonder op de manier waarop migranten een thuis creëren. Om hier iets over te kunnen zeggen is het echter eerst van belang het begrip *lifestyle* migratie te definiëren.

1.2: *Lifestyle* Migratie en de zoektocht naar 'het goede leven'

Lifestyle Migratie

De groepen migranten die zijn onderzocht zijn onder andere door *lifestyle*-motieven gemigreerd. Stebbins (1997) definieert *lifestyle* als volgt:

"A distinctive set of shared patterns of tangible behavior that is organized around a set of coherent interests or social conditions or both, that is explained and justified by a set of related values, attitudes, and orientations and that, under certain conditions, becomes the basis for a separate, common social identity for its participants." (Stebbins, 1997:350).

Stebbins maakt hier duidelijk dat een levensstijl altijd sociaal is, waar mensen dezelfde waarden, normen, oriëntaties en houdingen hebben.

Onze onderzoeksgroep is gemigreerd uit de Westerse wereld, naar een plek waar zij wat hun betreft een betere *quality of life* hebben. Een definitie van *Lifestyle Migratie* is: "... the spatial mobility of relatively affluent individuals of all ages, moving either part-time or full-time to places that are meaningful because, for various reasons, they offer the potential of a better quality of life." (Benson en O'Reilly, 2009:2). Volgens deze theorie komen *lifestyle* migratiestromen vooral uit het Westen, het zijn zowel parttime en fulltime migranten en de *lifestyle* migranten zijn relatief rijk (Benson and O'Reilly, 2010:609). *Lifestyle* migratie is gebaseerd op de materiële en sociale constructie van een bepaalde plaats die een andere manier van leven kan bieden. Dit in combinatie met een toegenomen mobiliteit heeft er voor gezorgd dat migratie waar *lifestyle* redenen de voornaamste motieven zijn, is toegenomen. Het wordt gezien als een ontsnapping uit de oppervlakkigheid, de onzekerheid en het individualisme in het Westen. Het doel is zichzelf op de nieuwe, authentieke en betekenisvolle plaats 'opnieuw te vinden' (Benson and O'Reilly, 2009:3). De fundamentele factoren in *lifestyle* migratie zijn het vinden van een betere levenskwaliteit, een nieuwe werk-leef balans en vrijheid van eerdere *constraints* (Benson and O'Reilly, 2010:609). Het belangrijkste hierbij is de zoektocht naar een meer betekenisvol leven (Benson and O'Reilly, 2009:5), dat vaak wordt gezien als authentiek, simplistisch en 'back to basics'. Het gaat er bij veel migranten om dat ze zichzelf een nieuwe identiteit kunnen aanmeten als pioniers, onafhankelijken en waardevolle risico-nemers, omdat ze ontevreden waren over hun oude identiteit (Benson and O'Reilly, 2009:5). Hierbij wordt de oude woonplaats gezien als 'antithesis' in vergelijking met de nieuwe plaats, waar negatieve eigenschappen van de oude plaats en positieve eigenschappen van de nieuwe plaats worden overdreven om de keuze te rationaliseren (Benson and O'Reilly, 2010:610).

Ook in ons onderzoek is duidelijk geworden dat de oude woonplaats vaak als negatief wordt bekeken. Deze antithesis is dus ook bij ons duidelijk naar voren gekomen. Hier blijken vooral sociale banden met het land van herkomst van belang te zijn, culturele eigenschappen van het land van herkomst worden als niet-positief ervaren. Hoewel niet iedereen negatief is over het land van herkomst, wordt vaak gepraat over fundamentele dingen in contrast met een mindere mate van bijvoorbeeld sociale controle, meer vrijheid en meer mogelijkheden op de migratie plek als positief ervaren en daarmee ook iets wat niet te vinden was in het land van herkomst.

Lifestyle enclave

Deze antithesis is terug te zien in de manier waarop migranten zich vestigen in een soort *lifestyle* enclave. Zij scheiden zich af van de community in hun thuisland, en die in het land van bestemming en zij vormen hierbij een community met mensen die dezelfde levensstijl nastreven. Door het onderzoek werd duidelijk dat beide groepen veel belang hechten aan de aanwezigheid van andere migranten met dezelfde levensstijl. Wij gebruiken daarom de term *lifestyle* “A term used in contrast to *community*... A *lifestyle* enclave is formed by people who share some feature of private life. Members of a *lifestyle* enclave express their identity through shared patterns of appearance, consumption, and leisure activities, which often serve to differentiate them sharply from those with other *lifestyles*...” (Bellah et al., 1985:335). Hoewel Stebbing zelf nogal kritisch is op de definitie van Bellah, is de term *lifestyle* enclave voor dit onderzoek wel interessant. We ondervonden dat mensen elkaar juist opzochten doordat ze dezelfde *lifestyle* hebben, waardoor de migratieredenen ook vaak overeenkomen. Vooral de expressie van identiteit door dezelfde ‘appearance, consumption, and leisure activities’ was bij onze onderzoeksgroep erg duidelijk. Daarnaast houdt een *lifestyle* enclave in dat er weinig interactie plaatsvindt met de lokale bevolking van het specifieke land, Bellah noemt dit ‘differentiation’. Wat betreft onze onderzoeksgroep, is op beide locaties duidelijk geworden dat er een enclave is ontstaan. De *lifestyle* migranten voelen zich verbonden met elkaar en hebben veel sociaal contact. We zien echter verschillen tussen Goa en Panajachel, waar bij Panajachel er meer verschillen bestaan binnen de groep, terwijl in Goa minder onderscheid is.

Verbeelding

Een belangrijk begrip binnen de theorie van Benson en O’Reilly over *lifestyle* migratie is verbeelding. Zij beargumenteren dat er onder invloed van mondialisering en reflexiviteit persoonlijke verbeeldingen zijn ontwikkelt over andere ‘betere’ plaatsen. Migratie is naar deze plaatsen toegankelijk is geworden. Bij de tegenwoordige meer bewuste reflexieve houding, is de keuze voor een bepaalde levensstijl aan het individu (Benson and O’Reilly, 2010: 618). Bij migratieprocessen is er altijd sprake van een bepaalde mate en vorm van verbeelding, toch wordt deze factor in het migratieproces in veel theorieën en onderzoeken niet heel uitvoerig besproken (Benson en O’Reilly, 2010). Bij *lifestyle* migratie is deze verbeelding extra aanwezig, omdat mensen op zoek zijn naar die andere of betere *lifestyle* die zij zich verbeelden in dat bepaalde land. Deze verbeeldingen zijn soms gebaseerd op

geschiedenis en persoonlijke ervaring, maar laten ook de wijdere, culturele verbeeldingen van de plaatsen zien (Benson en O'Reilly, 2009:7). In het geval van onze onderzoeksgroep, die om *lifestyle* redenen zijn gemigreerd, is ook sprake van verbeelding. Deze hebben te maken met de ideale levensstijl die ze verwachten te kunnen leiden op de nieuwe woonplaats.

Bij onze onderzoeksgroep werd duidelijk, zoals Benson en O'Reilly ook beargumenteren, dat de aard van *lifestyle* migratie anders is ten opzichte van andere migratievormen, waardoor er een ander gedrag ontstaat na de migratie. Zo is het voor *lifestyle* migranten niet ongebruikelijk niet of nauwelijks meer te werken na migratie. Diegenen die wel aan het werk gaan starten vaak een kleinschalig eigen bedrijf (Benson en O'Reilly, 2009:4). Verder blijkt de uitwerking van integratie in het gebied vaak een teleurstelling vanwege de bevoorrechte positie van de Westelingen, het gebrek aan kennis van de taal en een realistische situatie die minder ideaal blijkt te zijn dan eerder was voorgesteld (2009:8), waardoor er een *lifestyle* enclave wordt ontwikkeld. Op deze locaties heeft het vormen van een enclave te maken met de zoektocht naar een levensstijl. Doordat deze niet overeen komt met die van de lokale bevolking, zoeken de migranten elkaar op.

In bovenstaande theorie is duidelijk geworden dat *lifestyle* migratie is gebaseerd op een zoektocht naar een betere *quality of life*. In dit onderzoek tonen wij aan hoe de migranten zich thuis voelen in de twee onderzochte locaties, namelijk door de grote aanwezigheid van sociaal contact tussen de migranten. Dit sociale contact is zo hoog omdat er weinig contact plaats vindt tussen migranten en de lokale bevolking. Dit komt doordat de migranten contact zoeken met mensen die hetzelfde hebben meegemaakt als zijn. De lokale bevolking heeft niet dezelfde *lifestyle* redenen en hierdoor is er minder begrip voor elkaar. De sociale relaties die zijn ontwikkelt tussen de migranten zijn zo sterk geworden dat wij beargumenteren dat de migranten zich thuis voelen in de onderzochte locaties door deze sociale relaties. In het volgende hoofdstuk zullen wij eerst het begrip thuis verder uitwerken, om te laten zien hoe thuis gevoelens werken, waarna we later ingaan op hoe thuis sociaal wordt ingericht. *lifestyle* migratie speelt hierin een belangrijke rol wat betreft onze onderzoeksgroep.

1.3: Thuis gevoelens en een *social home*

In deze paragraaf komen verschillende theorieën van 'thuis' aan bod. Wat is thuis nu precies? Latimer en Munro (2009:319) benadrukken dat waar thuis vroeger werd gezien als de plaats waar men vandaan kwam, het nu steeds meer wordt gezien als 'whatever we make it'. Een plaats die niet alleen op fysieke eigenschappen wordt aangewezen als thuis, maar vooral de

plaats waar we ons het meest op ons gemak voelen. In de context van onze onderzoeksgroep is dit toepasbaar, omdat niet fysieke maar sociale eigenschappen vooral een rol spelen in hun migratie. Dit wijkt af van hoe de meeste wetenschappers het concept thuis opvatten.

Allereerst zullen wij de verschillende theorieën over thuis uiteenzetten, alvorens over te gaan op het thuis dat in dit onderzoek vooral belangrijk is: *The Social Home*.

Theorieën over 'home'

Een belangrijke eigenschap van het concept 'thuis' is dat het een multidimensionaal concept is. Het heeft betrekking op verschillende dimensies van het leven en kan op veel manieren worden geïnterpreteerd en geanalyseerd (Mallet, 2004:64). Ook is het belangrijk dat tegenwoordig mensen meerdere plaatsen aanwijzen als 'thuis' (Ahmed: 1999:338). Het concept thuis heeft vaak niet alleen betrekking op de plaats waar men woont (Latimer and Munro, 2009:321). Hier ligt het onderscheid dat Heidegger (1978) maakt tussen *locale* en *space*. Een *locale* is een plaats waar iets bestaat waaraan betekenis kan worden gehecht. Op een *locale* kan een *space* ontstaan, een plaats met betekenis die een thuis kan worden genoemd (Heidegger, 1978). In onze onderzoeksgroep blijken het vooral sociale relaties te zijn die van een *locale* een *space* maken.

Een belangrijke opvatting van thuis is het huis als fysieke plaats, die dienst doet als plaats van veiligheid, statussymbool en bron van persoonlijke identiteit. Deze opvatting richt zich op fysieke eigenschappen van huizen, zoals ontwerp en inrichting (Mallet, 2004:66). Ook kan thuis worden opgevat als een combinatie van huis en huishouden, waar het huis als fysieke plaats ruimte biedt aan en invloed heeft op, de sociale instituties en relaties van leden in het huishouden (Mallet, 2004:68). Een ander veel onderzocht onderdeel van thuis is het ideale thuis, en wat dit zegt over de manier waarop mensen in de wereld staan en op veranderingen in hun omgeving reageren (Chapman en Hockey, 1999). Ook is veel geschreven over de relatie tussen het realistische en ideale thuis en hoe krachtige ideologieën over het ideale thuis een samenleving beïnvloeden (Wright, 1991). Thuis kan ook worden gezien als een 'haven', een plaats waar mensen naartoe kunnen vluchten, waar ze kunnen rusten (Mallet, 2004:70). Hier is vooral het onderscheid tussen privé en publieke sfeer, oftewel 'outside and inside worlds' van belang. Dit sluit aan bij de opvatting dat het *away*, bijvoorbeeld in een context van migratie, altijd gezien wordt als tegenstelling van het 'thuis'. Hier wordt bijvoorbeeld geschreven over identificatie van vrouwen met de privésfeer van het huis (Wardaugh, 1999).

In andere opvattingen van thuis, is thuis het meer een gevoel, geen plaats (Mallet, 2004:79). Ahmed (1999:340-342) is één van de wetenschappers die thuis op deze manier definieert. Zij beargumenteert dat gevoelens van verlangen en ‘estrangement’ ook plaatsvinden binnen de grenzen van wat men ‘thuis’ noemt. Zij vergelijkt thuis met een huid. Deze is doordringbaar door de omgeving, en neemt ervaringen en gevoelens van thuis mee. Als men migreert, valt een deel van de huid na verloop van tijd weg en wordt deze vervangen door nieuwe huid, waardoor de wereld op een andere manier wordt ervaren. Zij beschouwt thuis als ‘being at home’, en is van mening dat thuis een ervaring is, geen fysieke plaats (Ahmed: 1999).

Het is duidelijk dat onder sociale wetenschappers over ‘thuis’ veel opvattingen bestaan. Eén algemene tendens komt echter vaak voor in bovenstaande percepties van thuis, namelijk dat deze gevoelens plaats vinden in een huis, waar men zich veilig voelt door de fysieke en sociale omgeving. In dit onderzoek delen wij deze opvatting niet, wij beargumenteren namelijk dat ook andere fysieke plaatsen met bepaalde (in dit geval sociale) eigenschappen thuisgevoelens kunnen oproepen.

Bij veel wetenschappers is binnen de studie van ‘thuis’ de interesse ontstaan voor “The dialectical relationship between self and object in the intentional production of home.” (Mallet, 2004:79). Zo heeft Jackson (1995) geconcludeerd dat ‘home’ een ‘constantly negotiated relationship’ is. Het is hier belangrijk dat ‘thuis’ bestaat uit de creatie van een thuis en dat de manier waarop we een thuis creëren voortkomt uit onze verbeeldingen van thuis door deze relatie. In deze creatie is een model toepasbaar van *given and chosen*. Zo kan iemand bewust of onbewust actief bezig zijn met het aanpassen van zijn/haar omgeving om gevoelens van thuis op te wekken. Er is een bestaande notie van wat thuis betekent, dit is *given*. Er is echter ook ruimte voor een eigen invulling van de opvatting van thuis, ‘the open horizon of a persons own life’ (Jackson, 1995:122). In het geval van de *lifestyle* migranten in Goa en Panajachel speelt dit *chosen* gedeelte van hun eigen ‘horizon’ een grote rol in de ervaring van thuis.

Sociale relaties en thuis

Het is duidelijk dat in theorieën over thuis een fysieke plaats niet altijd cruciaal is. Een belangrijke factor in ons onderzoek zijn sociale relaties, en hoe die zorgen voor de ervaringen van thuis die door Ahmed (1999) genoemd worden. Want, in de literatuur ligt de nadruk

zelden op het belang van de sociale component in ervaringen van thuis. Toch wordt deze sociale component in een aantal artikelen wel kort genoemd:

“In the social home, it is the presence and relationships with other people that contribute towards the place, being home. Home is not only a place often shared with other people but is also a place allowing entertainment and enjoyment of other people's company such as friends and relatives.” (Sixsmith, 1986:291).

Hoewel door Sixsmith thuis nog altijd wordt opgevat als een fysieke plaats, wordt hier het belang van de sociale component van de plaats wel erkend. Het gaat hier om literatuur die een algemene opvatting van thuis beschrijft. Het blijkt dat dit in combinatie met de *lifestyle*-motieven voor migratie van onze onderzoeksgroepen anders werkt. Het belang van sociale relaties in ervaring van thuis die Sixsmith beschrijft is bij deze groep *lifestyle* migranten groter, en het fysieke huis speelt een kleine rol in de ervaring van thuis. Wij noemen dit, net als Sixsmith een *social home*. Ook is voor de onderzochte migranten sociaal contact met het land van herkomst belangrijk. Thuis moet dus ook contact met het land van herkomst faciliteren om echt een ‘thuis’ te zijn. Dit resulteert in transnationale banden.

Transnationalisme houdt in dat er banden bestaan tussen twee landen (Vertovec, 2001:573). Het is dan mogelijk dat migranten banden voelen met hun land van herkomst of dat hun identiteit juist bestaat in loyaliteit aan beide landen. Dit kan zorgen voor een overdracht van goederen, informatie en/of geld. Voor de meeste leden van onze onderzoeksgroepen is de mogelijkheid tot transnationalisme heel belangrijk. Banden met het land van herkomst worden onderhouden via internet, en de mogelijkheid hiertoe geeft hen een manier banden onderling te onderhouden en met familie en vrienden in het land van herkomst. Deze mogelijkheden tot communicatie door middel van internet, telefoon, etc. blijken belangrijke objecten te zijn in het creëren van een thuis door de migranten.

Hierboven is duidelijk geworden dat wij een link zoeken tussen *lifestyle* migratie en het creëren van een thuis. Dit wordt in Goa en Panajachel gevormd door middel van sociale relaties zodat er een *social home* ontstaat. Op basis van de besproken theorieën vatten wij thuis op als een ervaring en gevoel dat niet alleen ontstaat in een huis, maar ook vooral op openbare plaatsen, waarbij vooral de sociale component van deze plaatsen thuisgevoelens oproept. De manier waarop deze *social homes* worden gevormd hangt samen het type

levensstijl dat iemand nastreeft. Dit is gebaseerd op *lifestyle* migratie zoals wij dit in het vorige hoofdstuk hebben besproken.

Deze migranten zijn/waren actief op zoek naar een sociale plek waar zij hun levensstijl kunnen beoefenen. Door de zoektocht naar dit 'betere' leven ontstaat er een interessant thuis, wat door andere wetenschappers nog niet zo is omschreven. In het onderzoek komt naar voren dat juist thuis gevoelens erg anders zijn als er sprake is van deze vorm van *lifestyle* migratie. Om dit te onderbouwen hebben wij kwalitatief onderzoek gedaan op twee verschillende plekken. Deze worden hieronder beschreven in de context van het onderzoek.

Hoofdstuk 2: De context van het onderzoek

In de theorie werken wij toe naar een combinatie tussen *lifestyle* migratie en de constructie van een thuis door middel van sociale relaties. Om dit te onderbouwen, is er kwalitatief onderzoek gedaan op twee verschillende locaties: Goa, India en Panajachel, Guatemala. In de onderstaande stukken wordt de context van de twee locaties uitgelegd om een beter beeld te scheppen van de context van de onderzoeken. De overeenkomsten en verschillen die tijdens de discussie duidelijk worden, zorgen voor een sterke onderbouwing van de theorie en het argument van deze thesis.

2.1 Goa, India: Een context van *lifestyle* migratie

Dit deel van het onderzoek is uitgevoerd in de dorpjes Anjuna en Palolem. Anjuna ligt in het noorden van Goa, Palolem in het zuiden. Goa is een staat in het zuidwesten van India die niet door Engelsen, maar door Portugezen gekoloniseerd is geweest. In december 1961 is de staat bevrijd. Door dit koloniale verleden is in Goa een in India unieke mix ontstaan van Hindoes en Katholieken (Henn, 2008:659).

Ongeveer 30% van de lokale bevolking is Katholiek, en 65% hindoestaans (2008:661).

Goa is begin jaren '70 een populaire bestemming geworden voor toeristen en migranten op zoek naar de 'mind altering qualities of India'. Het werd 'ontdekt' door 'hippie travelers' die zich wilden terugtrekken op de idyllische stranden met tolerante lokale bevolking (Saldanha, 2007:3). Sindsdien is de Goa Trance hier ontwikkeld, een unieke elektronische muziekstijl die nog steeds op feesten wordt gedraaid in Goa, maar ook in Europa. Behalve de permanente- en seizoensmigranten die er zijn blijven wonen trekt de plaats ook steeds meer toeristen die komen voor de Goa Trance feesten (3). De gedachte waarmee de 'hippies' naar Goa kwamen komt voort uit de jaren '60 en had zijn focus op 'togetherness' en een nieuw soort samenleving die in contrast stond met het leven van de westerse middenklasse (Saldanha, 2007:11).

Migranten in Goa komen vooral uit West-Europa, in het bijzonder Engeland. Er zijn niet heel veel migranten over van lang geleden. Ze zijn er nog wel, maar het blijkt dat de meeste migranten uiteindelijk toch Goa weer verlaten. Het steeds ingewikkeldere en moeilijker proces van visumaanvragen in India draagt hier aan bij. Verder blijkt Goa in de loop van de jaren zodanig veranderd is dat het voor veel migranten van vroeger niet meer de levensstijl is waarvoor ze kozen toen ze migreerden: "*When i came here in 1986, it was just open air and LSD. Things have changed*" (Harvey, permanente migrant). Momenteel zijn er

vooral veel migranten die sinds 15 jaar of minder in Goa verblijven. Henn (2008:659) geeft aan dat het aantal toeristen in Goa ongeveer gelijk is aan het aantal lokale bewoners van Goa (1,343,998). In zijn artikel wordt over migranten niet gesproken, deze vallen ook onder dit aantal. Dit heeft te maken met het feit dat zij zich meestal niet inschrijven in de dorpen waar zij verblijven. Hiervoor is Indiaas burgerschap nodig en dit willen de meeste migranten nie aanvragen. De migrantenpopulatie ten opzichte van het aantal toeristen is klein, in Palolem verblijven rond de 50-80 migranten, in Anjuna zijn dit er wat meer, maar een schatting is moeilijk omdat dat gebied een stuk meer verspreid is. Het blijft lastig iets te zeggen over de grootte van de migrantenpopulatie, vooral omdat migranten zich veel verplaatsen in de dorpjes. Dit wordt onder andere mogelijk gemaakt door het huren, niet kopen, van huizen. Uiteindelijk blijkt deze Europese status van migranten bij te dragen aan de vrijheid die ze nemen in het kiezen van een woonplaats, hoewel deze status in combinatie met het visumaanvraagproces weer zorgt voor minder vrijheid.

Er zijn in Goa zowel permanente- als seizoensmigranten aanwezig. De seizoensmigranten komen elk jaar voor een periode van 2-6 maanden naar Goa. Dit zijn vaak mensen die geen vaste banen hebben maar op creatieve manieren hun geld verdienen. Zo verkopen ze soms spullen uit Goa in Europa, werken op festivals of hebben tijdelijke zomerbanen. Permanente migranten hebben meestal werk in Goa, zoals een eigen zaak in de toeristenindustrie of leraar op een internationale school. Beide groepen kunnen worden beschreven als *lifestyle* migranten. Zij komen voor een vrije, sociale levensstijl naar Goa die vergelijkbaar is met de levensstijl waarvoor de eerste 'hippies' naar Goa kwamen, hoewel het meestal minder uitgesproken 'hippies' betreft. Door beide categorieën migranten worden in Goa vooral huizen gehuurd, omdat het voor buitenlanders niet is toegestaan land te kopen. Migranten wonen gemengd met de lokale bevolking, in typisch Indiase of Portugese huizen. De migranten bevinden zich vooral in de kleine dorpjes aan de kust. Zij wonen redelijk verspreid maar bijna altijd in de buurt van openbare plaatsen met een sociale functie. Omdat het kleine dorpjes betreft zijn de afstanden tussen migranten niet heel groot, maar er vallen niet bepaalde wijken aan te wijzen met clusters migrantenwoningen. Dit heeft ook te maken met de levensstijl die migranten hier nastreven, waarin sociale relaties een belangrijke rol spelen. Deze relaties krijgen op openbare plaatsen een vorm en spelen een centrale rol in thuisgevoelens, waardoor huizen als minder belangrijk worden gezien. De vrije sociale levensstijl van migranten is terug te zien in de elementen in hun omgeving die ze aanwijzen als oorzaken voor thuisgevoelens, en de manier waarop hun huizen en levens zijn ingericht.

Dit maakt een interessante analyse over de relatie tussen thuisgevoelens en *lifestyle* migratie mogelijk.

2.2 Panajachel, Guatemala: Een geschiedenis met Westerse migranten

In deze paragraaf wordt duidelijk dat Guatemala, het meer van Atitlán en Panajachel allemaal, op hun eigen manier, invloed hebben op de keuze van Westerse migranten om daar op hun ideale levensstijl te creëren. De omgevingsfactoren die invloed hebben op de migratieredenen en thuisgevoelens van de migranten, worden hier bekend gemaakt. Hierbij is er een categorisering gemaakt die verschillende migranten van elkaar onderscheidt op onder andere deze factoren. In het onderstaande gedeelte wordt deze categorisering uitgelegd, maar eerst is er een omschrijvend gedeelte en informatie over het land zelf. De categorisering is te vinden in Bijlage 1; in Bijlage 2 worden de participanten ingedeeld in de categorieën.

Het Midden-Amerikaanse land Guatemala is een multicultureel land, waar veel etnische groepen samenwonen. In heel Centraal-Amerika is het percentage Maya bevolking in Guatemala het hoogste, bijna 40 procent¹. Guatemala wordt het land van ‘de Eeuwige Lente’ genoemd; het is er altijd aangenaam weer en de natuur is ook erg divers en mooi. De onderzoeksgroep die is onderzocht, hebben zich vooral gevestigd rond het meer van Atitlán en ik heb het onderzoek uitgevoerd in Panajachel, een gemiddeld groot dorp wat aan het meer ligt. Er vindt veel toerisme plaats in Panajachel en mede daardoor zijn er veel Westerse faciliteiten. De eerste migranten zijn rond 1975 à 1980 naar het meer gekomen, toen was het nog slecht te bereiken, door slechte infrastructuur. Opvallend is dat veel van de participanten uit de Verenigde Staten komen, dit heeft mogelijkwijs als verklaring dat de Verenigde Staten veel dichterbij Guatemala liggen dan Europa. Participanten hebben aangegeven dat er vroeger meer diversiteit was in de migrantengemeenschap, maar dat het nu vooral Amerikanen zijn. Gemiddeld was acht à negen op de tien, iemand uit de Verenigde Staten.

De mensen die als eerste rond het meer kwamen wonen, zo’n 30 jaar geleden, worden in de categorisatie ‘hippies’ genoemd; zij zijn vaak tijdens lange reizen rond het meer van Atitlán terecht gekomen. Sinds die tijd zijn er steeds meer mensen gekomen om rond het meer te wonen. Naast de ‘hippies’ vallen in de categorisering nog drie andere categorieën, namelijk de ‘vrijwilligers en docenten’, de ‘gepensioneerden’ en de ‘rest’. Zoals duidelijk wordt in Bijlage 1, bestaan er een aantal belangrijke verschillen tussen de groepen, zoals in de levensstijl, het werk wat ze doen, de redenen voor migratie, et cetera. De ‘vrijwilligers en

---

¹ World Factbook (2012) volgens de 2001 census

docenten' zijn vaak voor een paar jaar in Guatemala. Zij zijn op zoek naar avontuur en ervaring in het buitenland en willen daarbij andere mensen helpen. De 'gepensioneerden' slijten hun laatste jaren rond het meer van Atitlán, ook zij zijn vaak nog maar een paar jaar op de plek. De laatste groep, de 'rest', omvat al de mensen die niet tussen de eerste drie categorieën passen. Vaak zijn dit nog jong volwassenen, met of zonder kinderen, die online werken en op zoek zijn naar een andere levensstijl. Toch vormen deze vier categorieën één groep binnen de gemeenschap van Panajachel, vooral omdat er veel contact en interactie is tussen de groepen. Ook is er overlap tussen de groepen en is de categorisering door mij gemaakt, niet door de mensen zelf, dus zij hebben persoonlijk deze verschillen niet ontdekt. Ook kwam ik tijdens activiteiten vaak mensen tegen uit verschillende groepen en het werd me ook al snel duidelijk dat iedereen elkaar kende. Doordat iedereen vrijwel dezelfde migratieredenen heeft, dezelfde transitie hebben doorgemaakt en allemaal op zoek zijn naar 'het beter leven', vormen zij wel één groep.

Finewood beaamt de aantrekkingskracht van Atitlán voor Westerlingen. Volgens hem is het "... no surprise that people end up staying here. ... They have heard Panajachel from friends or just stumbled upon it. Whatever reason, the town has an attraction that draws people here." (Finewood). Wat Finewood hier duidelijk maakt is dat Panajachel 'iets' heeft waarom mensen er blijven en willen wonen. Dit heeft vaak te maken met de politieke en economische vrijheid die mensen in Guatemala hebben ten opzichte van hun thuisland; "Tax laws, immigration laws, and regulatory laws are easy to avoid." Vooral mensen die niet vast willen zitten aan wetten, genieten van deze soort vrijheid. Daarnaast is het mogelijk om je Westerse paspoort behouden, want je kunt elke 90 dagen een 'manneltje' naar de grens sturen, die voor een paar Quetzales² dat even 'regelt'. Daarnaast legt Finewood uit dat Panajachel het enige dorp is waar het goedkoop en 'easy' bouwen is; onroerend goed is goedkoop, en iedereen kan er vrij gemakkelijk beginnen met het bouwen van een huis.

Van de ongeveer 11.000 mensen die in Panajachel wonen, beweerde Duncan dat er ongeveer 1.000 mensen Westers zijn. Er zijn geen cijfers van dit gegeven en als die er wel waren geweest, dan waren ze niet precies geweest; veel migranten schrijven zich namelijk niet in als Guatemalteekse burger. De meeste participanten wonen in Panajachel, daarnaast zijn er veel Westerlingen die in andere dorpjes rond het meer zijn gaan wonen, bijvoorbeeld in Santa Catarina, San Marcos, San Pedro en Santa Cruz. In Panajachel staan de huizen van Westerlingen naast huizen van Guatemalteken, zij het wel in meer rijkere buurten. Er zijn

---

² Het betaalmiddel van Guatemala. Eén Euro is tien Quetzal

grote verschillen tussen de dorpjes, maar ik heb het onderzoek vooral uitgevoerd in Panajachel, met een aantal uitstapjes naar Santa Cruz.

Guatemala is een bijzonder land wat mensen in eerste instantie niet koppelen als een migratieland voor Westerlingen; onveiligheid en drugshandel worden vaak met Guatemala in verband gebracht. Rond het meer van Atitlán en in Panajachel, zijn deze negatieve factoren echter bijna niet aanwezig. Juist het lekkere weer en de economische en politieke vrijheid hebben veel invloed de redenen voor migratie naar deze plek. Het 'betere' leven is volgens veel migranten te vinden in deze *lifestyle*-redenen en dat geeft aan dat de context een belangrijke factor is om te laten zien waarom veel mensen in Panajachel te vinden zijn en hoe en waarom zij zich daar thuis voelen.

Hoofdstuk 3: Kwalitatieve resultaten

In hoofdstuk twee wordt de context van beide onderzoekslocaties geschetst. In dit hoofdstuk komen de theorie en context samen met de empirische data. Omdat wij op twee verschillende plekken zaten, zal eerst Goa worden besproken en daarna Panajachel. De significante verschillen en overeenkomsten wordt uitgewerkt in de discussie en conclusie.

Hoofdstuk 3.1.0: *Lifestyle* migratie in Goa, India

In het onderzoek in Goa zijn een aantal bijzonderheden naar voren gekomen die ons meer inzicht geven in de relatie tussen *lifestyle* migratie, levensstijl en *home building*. Een vrije, niet-materialistische, sociale levensstijl zorgt dat het dagelijks leven en ervaringen van thuis er anders uitzien. Zo worden in de ervaring van thuis vooral openbare plaatsen met een sociaal element gewaardeerd. Dit in tegenstelling tot theorie over thuis, waar de rol van sociale relaties in de ervaring van thuis niet of nauwelijks naar voren komt (Latimer and Munroe, 2009; Mallet, 2004; Ahmed, 1999; Chapman and Hockey, 1999; Wright, 1991; Wardaugh, 1999; Jackson, 1995). Omdat de meeste migranten in Goa dezelfde levensstijl nastreven wordt een *social home* mogelijk, een ervaring van thuisgevoelens waarin sociale relaties centraal staan (Sixsmith, 1986). Migranten vinden elkaar in de wens hun sociale relaties op een bepaalde manier vorm te geven. Hierbij scheiden ze zich af van de westerse levensstijl waarin ze zijn opgegroeid, maar ook van de lokale bevolking van India. Zij vormen een *lifestyle* enclave, waarbij zij zich met elkaar identificeren door een gedeelde levensstijl. Zij gebruiken wel elementen uit beide culturen die ze aanspreken, maar vormen vooral een nieuwe opvatting van levensstijl en thuis. De levensstijl in Goa wordt gezien als antithesis van de levensstijl die men in Europa leidt. Een antithesis van het land van herkomst is een belangrijk kenmerk van *lifestyle* migratie (Benson en O'Reilly, 2009; 2010).

Eerst zal ik de migratiegeschiedenis van migranten naar Goa beschrijven, en de levensstijl die mensen in hun zoektocht naar 'het goede leven' nastreven. Hier komt naar voren dat er door migranten een *lifestyle* enclave wordt gevormd. Vervolgens komt naar voren welke factoren bijdragen aan de ervaring van Goa als thuis. Daar wordt duidelijk hoe het *social home* in Goa gevormd wordt en hoe aan sociale relaties een andere invulling wordt gegeven. Ten slotte zal ik uiteenzetten hoe de relatie tussen *lifestyle* migratie en dit *social home* er uitziet en waarom een *social home* het resultaat is geworden van *lifestyle* migratie.

3.1.1 De zoektocht naar ‘het goede leven’

Migratiegeschiedenis

Alle participanten in dit onderzoek hebben voor hun migratie ervaring gehad met Goa, meestal voor een lange periode van één tot zes maanden. Het eerste verblijf is meestal lang omdat mensen van anderen hoorden dat een langer verblijf in Goa normaal is, of omdat ze hun vliegtickets tijdens de reis wijzigden. De levensstijl trok ze aan en er werden vriendschappen gesloten met migranten en toeristen. Door de levensstijl en het gezelschap begonnen zij zich hier thuis te voelen, op een plaats waar ze zich vrij kunnen voelen en zich niet gebonden voelen aan een set sociale regels. Meerdere migranten hebben aangegeven dat het leven in Goa toch anders is dan de toeristische reis waar de meesten mee begonnen zijn. Vooral permanente migranten geven aan een groot verschil te hebben gemerkt tussen verwachting en realiteit. Als iemand hier permanent verblijft worden de mindere kanten van Goa, zoals de armoede en corruptie, veel beter zichtbaar. Toch blijft het ondanks deze teleurstellingen voor velen een plaats waar ze vrij kunnen zijn, vrienden maken, zich thuis voelen en blijven wonen. In onderzoek over *lifestyle* migratie komt vaker naar voren dat het resultaat van migratie teleurstellend kan zijn omdat de situatie minder ideaal blijkt dan verwacht (Benson en O’Reilly, 2010). Hoewel Benson en O’Reilly dit toeschrijven aan een teleurstellend resultaat van integratie ligt het in Goa anders. Migranten komen voor het sociale contact met andere migranten, en niet met de lokale bevolking. Daar heeft dit vooral te maken met de verwachtingen die zijn gecreëerd tijdens een kort(er) verblijf.

Migratiemotieven

‘People come here because there are no social rules, no boundaries’.

- Steve (seizoensmigrant)

Een belangrijk migratiemotief dat in gesprekken met migranten als eerst naar voren komt is het klimaat. De monsoonperiode (jul-sep) is enige periode in het jaar dat het weer niet goed is. Klimaat is inderdaad een belangrijke factor, maar geen volledige verklaring voor migratie.

Migranten hebben het gevoel in Goa een levensstijl te kunnen leiden die in Europa niet mogelijk is. Zij migreren om wat Benson en O’Reilly (2009;2010) de zoektocht naar ‘het goede leven’ noemen. In hun ideale levensstijl spelen vooral vrijheid en sociale relaties belangrijke rollen, in het bijzonder vrijheid binnen de sociale omgang. Vaak wordt genoemd

dat mensen zich in Goa meer kunnen ontspannen en betere sociale relaties kunnen vormen, omdat de omgangsregels veel vrijer zijn: *'People come here because there are no social rules, no boundaries'* (Steve, seizoensmigrant). Iedereen kan zichzelf zijn en diepgaande relaties vormen zonder beoordeeld te worden. De relatie tussen het klimaat en deze sociale levensstijl is belangrijk, omdat het sociale element van de levensstijl in Goa voor een groot deel mogelijk wordt gemaakt door het klimaat. De meeste mensen zijn veel buiten, waardoor ontmoetingen plaatsvinden op openbare plaatsen. Uit het onderzoek is gebleken dat de belangrijkste eigenschappen van de levensstijl die worden nagestreefd bestaan uit 1) de mate van vrijheid die in Goa genoten kan worden, 2) niet-materialisme, 3) de mindere aanwezigheid van sociale regels en 4) de diepgang van sociale relaties die volgens participanten ontstaat uit een mindere mate van egoïsme en individualisme. Om de situatie van migranten in Goa te illustreren heb ik hieronder een standaard dag in Dylan's restaurant in Palolem weergegeven. Hierin komen een aantal elementen van de levensstijl hier naar voren. Vooral het belang van vrijheid in de sociale omgang is in het dagelijks leven duidelijk te merken.

Vrijheid en sociale relaties

Vignet: Dylan's Restaurant

's Ochtends zit ik in Dylan's restaurant. Elke ochtend om negen uur is hier Simon te vinden, een 42-jarige ex-ingenieur uit Engeland die sinds vijftien jaar in Goa verblijft. Van de strandverkoper die elke ochtend langsloopt kopen we allebei een krantje, Ik 'The Indian Times' en hij 'The Indian Herald'. We lezen de kranten en bespreken bijzonder nieuws. Wederom wordt in de krant een verkrachting gemeld, een melding die vaker voorkomt. Dit keer gaat het om een Europees stel dat in Noord-India een fietstocht maakte. We hebben het over de oorzaken hiervan. Volgens Simon is de toegang tot internet, en daarmee onbeperkte toegang tot pornografie, de oorzaak. 'If the only white women you ever see are porn stars, maybe it makes sense Indian men think you're all just waiting to have sex with them. It is their cultural background meets the sexuality of the Western world that causes this problem'. Rond 10 uur loopt hij naar zijn kledingwinkeltje om het te openen, een Indiase vrouw verkoopt zijn spullen de rest van de dag en hij hoeft alleen rond 10 uur 's avonds de winkel weer te sluiten. Vandaag loop ik met hem mee. Wanneer we terugkomen bij Dylan's restaurant worden wij al begroet door een aantal van William's vrienden, inmiddels ook bekend bij mij. Met twee van hen spelen we een spelletje Scrabble. De rest van de ochtend en

het begin van de middag besteden wij in het restaurant. Steeds meer mensen komen er bij, en in de loop van de middag begint iedereen aan een biertje. Mensen komen en gaan zoals zij willen en de sfeer is heel aangenaam. Ook de obers van het restaurant doen een biertje mee, tijdelijk is het even zelfbediening in het restaurant. Vandaag zijn er een paar nieuwe mensen in de groep, twee toeristen uit Noorwegen die een hutje bij Dylan's huren. Binnen een half uur zijn ze aan iedereen voorgesteld en praten gezellig mee met iedereen. Ook verschijnt Thomas, een seizoensmigrant die sinds vorig jaar nog niet gezien is. Hij is terug in Goa en wordt door iedereen die hem kent (ongeveer $\frac{3}{4}$ van de groep) vrolijk begroet. In no time worden verhalen over het afgelopen jaar uitgewisseld en zijn de meesten weer op de hoogte van ieders activiteiten. Na een tijdje verlaten sommigen het restaurant om dingen te regelen (zoals vliegtickets) of om even naar een ander strand te rijden. Ook ik moet weg, aangezien ik nog een interview uit te werken heb. Ik kom echter, zoals (bijna) iedereen, om 7 uur terug om gezamenlijk de prachtige zonsondergang te bekijken, zoals we dit elke avond doen. Kijkend naar de zonsondergang hoor ik Damien zeggen: 'This is the best day of my life'.

In dit vignet zijn een aantal elementen belangrijk. Ten eerste is te zien dat iedereen zich op de openbare plaats Dylan's restaurant verzamelt, en hier sociale relaties vorm krijgen. Hier worden nieuwe relaties gevormd en oude relaties met seizoensmigranten hersteld. Ook is het van belang dat iedereen van elkaars gezelschap geniet en dat het dagelijks leven om deze sociale situaties draait. Zo verlaat iedereen de openbare plaatsen voor andere activiteiten, maar zorgen over het algemeen dat ze rond zeven uur terug zijn om gezamenlijk de zonsondergang te bekijken. (*'This is the best day of my life'*). Ook de vrijheid in de sociale omgang komt naar voren. Het is niet ongebruikelijk dat de obers van een restaurant een biertje meedrinken, en dat dan iedereen even voor zijn eigen drinken zorgt. Ook is het niet ongewoon dat nieuwe mensen in de groep worden geïntroduceerd en meteen geaccepteerd.

Verder komt de bijzondere situatie van de seizoensmigratie naar voren door het arriveren van Thomas. De vrijheid binnen sociale relaties zorgen dat mensen elkaar een jaar niet kunnen zien, en na een kort gesprek de relatie weer hervatten. Ook is te zien dat er zowel over de sociale situatie in India als in Europa wordt nagedacht, wat naar voren komt in bijvoorbeeld discussies over krantenartikelen. Het vignet is typerend voor een gemiddelde dag in Goa. Het gaat hier om *lifestyle* migranten zoals die door Benson en O'Reilly (2009;2010) zijn beschreven: Zij zijn op zoek naar 'het goede leven', zijn niet of nauwelijks geïntegreerd in het nieuwe land, zien het land van herkomst als antithesis van de nieuwe

plaats en zijn op zoek naar vrijheid van eerdere *constraints* (2010). Zij willen ontsnappen uit de oppervlakkigheid van het Westen en een authentiek, simplistisch, *back to basics* leven leiden (2009:5). In Goa komt dit naar voren wanneer migranten spreken over leven ‘in het moment’, een doel dat velen in Goa zichzelf stellen. Een goed voorbeeld van in het moment leven, is Damien, uit het eerder beschreven vignet. Elke dag neemt hij de tijd stil te staan bij waar hij is en met wie, en doet hij de uitspraak: *‘This is the best day of my life’*. Hij verklaart dat het belangrijkste in het leven is om van het moment te genieten, en in het moment te leven. *‘Because today is the only day you are alive, it is always the best day of your life’*.

Een belangrijk element dat naar voren komt in de beschrijving van de ideale levensstijl van migranten is vrijheid. In gesprekken komt de vrijheid naar voren door uitspraken als *Here, you don’t have to do anything, and nothing is forbidden’ It is, in every way, different from life in the UK* (Sophie, seizoensmigrant sinds 6 jaar).

Antithesis

‘I would say Goa is like the counterculture of England’ (Steve)

Het is duidelijk dat in Goa sprake is van *lifestyle* migratie zoals door Benson en O’Reilly (2009;2010) is beschreven. Een ander element van *lifestyle* migratie dat door hen is beschreven, is dat door *lifestyle* migranten het land van herkomst vaak als antithesis wordt gezien van het land van bestemming. In de bovenstaande quote komt naar voren dat Europa wordt gezien als ‘tegenstelling’ van Goa. Soms worden hierbij de positieve eigenschappen van een nieuwe woonplaats overdreven (2010:610). Op verschillende manieren is tijdens het onderzoek naar voren gekomen dat ook in Goa de beschrijving van Europa veel weg heeft van een antithesis. Er is sprake van een duidelijke nadruk op de positieve eigenschappen van Goa, en de negatieve eigenschappen van Europa. De antithesis kan in Goa, in tegenstelling tot die in Panajachel, vooral gevonden worden in opvattingen over sociale normen en vrijheden. Dit is van belang omdat hier naar voren komt waarom migranten in Goa van mening zijn dat het vormen van een thuis zoals ze dat in Goa doen, niet mogelijk is in Europa. Ook geeft het ons inzicht in welke elementen in de ideale levensstijl van migranten het belangrijkste zijn.

Ten eerste wordt door migranten genoemd dat de sociale regels in Goa veel vrijer zijn, en minder individualistisch. Participanten noemen dat het leven een ander tempo heeft dan in

Europa en de mensen er vrolijker zijn. Europa wordt beschreven als een plaats waar mensen veel ongelukkig of chagrijnig zijn. Verder wordt niet veel geoordeeld over anderen, over wie ‘gek’ is, en wie niet, *‘Everybody here is crazy’* (Chloë, seizoenmigrant sinds 10 jaar). Er blijkt onder veel migranten een afkeer te bestaan van de manier waarop het sociale leven in Europa is georganiseerd, ook in een professionele context. Zo geeft bijvoorbeeld de permanente migrant Simon aan dat hij moeite had met de ‘vreemde gewoonte’ van het dragen van pakken in het bedrijfsleven, die mensen zo uniform en anoniem mogelijk maken. Ook het creëren van ‘slaven’ aan de banken door middel van de druk tot het afsluiten van hypotheek en andere leningen, waardoor mensen zich niet meer vrij voelen omdat ze ergens aan gebonden zijn voor het leven benadrukt hij regelmatig. In Europa zou niemand ‘in het moment’ kunnen leven en er wordt niet genoeg genoten. De belangrijke dingen in het leven, die volgens participanten liggen in sociale relaties, worden weggedrukt door onbelangrijk materialisme. Dit laat zien dat de gewenste sociale situatie samenhangt met vrijheid. De culturele gedragingen tussen familie en vrienden worden gezien als afstandelijk en onverschillig, en gebonden aan te veel sociale regels: *‘In Europe there is no one left for me, eventually they all turn out to be selfish when you really need them, while here I have real friends who care about others and help their friends, they are my family now’* (Nathan, seizoenmigrant sinds 15 jaar).

Ten tweede wordt, naast vrijheid van sociale regels, een algemene vrijheid genoemd in contrast met de onvrijheid met Europa. Deze vrijheid heeft onder andere betrekking op het feit dat wetten in Goa niet sterk worden nageleefd. Zo wordt het voor migranten bijvoorbeeld mogelijk drugs te kopen: *‘I do believe that the corruption of the Indian police is one of the reasons people like coming here. Although they complain about corruption all the time, they forget that it is this corruption that gives them more freedom. As long as they are willing to pay them off of course’* (Steve). Deze wens naar vrijheden komt overeen met wat veel *‘lifestyle migranten’* ervaren, en vrijheid van eerdere ‘constraints’ (Benson and O’Reilly, 2010:609).

Ook heeft de wens naar vrijheid betrekking op mobiliteit. Migranten in Goa voelen zich vrijer wanneer zij meer mobiel zijn: *‘I feel more at home when I am travelling, anywhere, then when I am at my house in England’* (Harry, seizoenmigrant sinds 16 jaar). Ook blijkt de afkeer van Europa voor een groot deel te bestaan uit het gestreste leven, wat voor sommigen een gevoel creëert dat ze nooit genoeg doen, en hierdoor niet de kans krijgen

‘ in het moment’ te leven, maar altijd moeten uitzien naar het volgende, het ‘ betere’, wat een permanent gevoel van onrust, ontevredenheid en daarom onvrijheid creëert.

Een interessante eigenschap van de manier waarop deze antithesis wordt geuit is dat de afkeer van het leven in Europa voor een groot deel pas echt wordt aangewakkerd als een andere manier van leven zich aanbiedt. Dit komt overeen met het concept antithesis, die praktisch gezien niet gevormd kan worden zonder tegenbeeld. In deze antithesis wordt duidelijk waar de levensstijl van deze migranten vooral om draait: Vrijheid in de sociale omgang. Migranten waren door technologische ontwikkelingen in staat in contact te komen met deze levensstijl, waardoor een reflectie op hun eigen levensstijl in Europa mogelijk werd. Zij hebben besloten een andere identiteit aan te nemen door te migreren en deze levensstijl na te streven.

Zo is het ook voor William gegaan. Hij was een succesvolle ingenieur op het gebied van voedselproductie. Hij ging in 1995 voor het eerst naar Goa met een vriend, Adam, voor een periode van 6 maanden. Hij is daarna naar huis teruggekeerd maar ervoer een ‘*Change of mindset*’. Hij kon niet meer comfortabel leven in Engeland, en vooral de regels in het professionele en sociale leven zaten hem dwars. Vervolgens is hij een aantal jaren elk seizoen teruggekomen, is uiteindelijk een kledingwinkel gestart en bezoekt Engeland nu slechts sporadisch. Door de ontwikkeling van een reflexieve identiteit (Giddens, 2006) heeft hij door een toegenomen ‘interconnectedness’ (Eriksen, 2007) een nieuwe manier van leven leren kennen. Omdat migratie steeds makkelijker beschikbaar is heeft hij de mogelijkheid gegrepen zijn dromen waar te maken in een zoektocht naar ‘het goede leven’.

Het is duidelijk dat door migranten Europa wordt gezien als antithesis van de nieuwe woonplaats. Hieruit kan worden opgemaakt dat vrijheid, in het bijzonder vrijheid in de sociale omgang, centraal staat. Dit is van belang omdat deze wens naar een bepaalde invulling van het sociale leven bij alle migranten belangrijk is. Zij vinden elkaar in deze wens, en in hun afkeer van de manier waarop deze sociale omgang in Europa geregeld is. Zij vormen op basis van deze wensen met elkaar een *social home*, gescheiden van de cultuur van zowel India als Europa, georganiseerd in een *lifestyle* enclave.

3.1.2. Thuis

In het volgende hoofdstuk laat ik zien hoe migranten een *social home* vorm geven en welke factoren er voor zorgen dat zij Goa als thuis ervaren. Eerst laat ik zien hoe de migranten, bewust of onbewust, een *lifestyle* enclave hebben gevormd. Dan zal ik kort ingaan op welke

materiële eigenschappen nog wél belangrijk zijn in de ervaring van thuis van migranten. Hoewel er wel een aantal materiële eigenschappen te noemen zijn wordt duidelijk dat sociale relaties het meest belangrijk zijn, en dat in de materiële eigenschappen van 'thuis' geen wens te vinden is de levensstijlen van Europa of India na te bootsen. Het belang van sociale relaties in de ervaring van thuis dat door Sixsmith (1986) wordt beschreven in een context van 'huis' komt in Goa naar voren op openbare plaatsen.

Lifestyle Enclave

De manier waarop migranten zich in Goa organiseren heeft veel weg van het concept *lifestyle* enclave van Bellah (1985:335). Bellah gebruikt dit begrip om groepen te beschrijven die zich binnen een samenleving afscheiden van de rest om zo dichterbij hun ideale levensstijl te komen. Bij *lifestyle* enclaves gaat het vooral om de culturele afscheiding van de rest van de 'community'. In het geval van migranten in Goa gaat dit verder, omdat migranten zich fysiek afscheiden van deze samenleving door zich ver buiten deze samenleving te plaatsen, in plaats van een afscheiding binnen de samenleving. Ook is dit geval bijzonder omdat het hier gaat om een dubbele afscheiding. De afscheiding met het Westen vindt fysiek plaats, maar er is ook sprake van een scheiding met de Indiase samenleving. Ook in de inrichting van huizen en gebruik van producten is te zien dat zowel de Westerse als Indiase levensstijl niet wordt nagestreefd. Er worden elementen uit beide culturen gebruikt, maar er wordt een andere levensstijl nagestreefd. De *lifestyle* enclave die migranten hier vormen draait om sociale relaties. Zij scheiden zich af van andere samenlevingen omdat zij van mening zijn dat omgangsregels, materialisme en reguleringen het voor hen onmogelijk maken zich thuis te voelen. Zij vinden tijdens hun eerste reis naar Goa anderen die dezelfde waarde hechten aan een vrije, niet-materialistische en sociale levensstijl. Dit is voor hen het uitgangspunt van 'het goede leven'.

(T)huis?: Materiële elementen in de ervaring van thuis

Voor seizoensmigrantengeldt vaak dat zij nog een huis in Europa hebben, in Goa huren ze dan een huisje of een kamer. Voor permanente migrantengeldt meestal dat ze jaren achter elkaar in hetzelfde huis wonen. Migrantenghechten niet veel waarde aan hun huizen, maar hebben andere criteria voor wat 'thuis' betekent. Seizoensmigrantengeven soms aan dat ze zich meer thuis voelen wanneer ze op reis zijn dan wanneer ze in Engeland zijn. Fysieke mobiliteit geeft hen een gevoel van vrijheid dat zij associëren met gevoelens van thuis. Zij

voelen zich meer op hun gemak wanneer zij niet meer gebonden zijn aan een bepaalde plaats. Ook binnen Goa is dit te zien in de manier waarop mensen zich veel verplaatsen tussen verschillende dorpjes. Dit blijkt onder andere uit het weinige belang dat migranten hechten aan hun huizen en interieur.

'Hmm.. Wat zou ik meenemen als mijn huis in brand vliegt? Eigenlijk alleen mijn geld en paspoort, verder heb ik niets nodig!

- Bob (permanente migrant sinds 18 jaar)

Door meerdere participanten worden soortgelijke reacties gegeven als in bovenstaande quote. Het blijkt dat er door migranten niet heel veel waarde wordt gehecht aan de materiële eigenschappen van hun huis. Toch zijn er in ieders ervaring van thuis wel wat materiële elementen te vinden. Voorbeelden zijn foto's van familie, kunst en huisdieren. Hier komen elementen naar voren die zijn overgenomen uit zowel de Indiase als Europese cultuur. Belangrijk is vooral dat de meeste migranten een computer thuis hebben, waarmee ze contact hebben met hun familie of vrienden in het buitenland. Hoewel migranten zich thuis voelen in Goa vinden ze het wel belangrijk contact te houden met anderen, die vaak verspreid over de wereld leven. Meestal gebeurt dit via e-mail of Skype, en bij sommige migranten komt één keer in het jaar familie langs, vaak hun kinderen en/of kleinkinderen. Er zijn echter ook migranten, en dit betreft meestal de permanente, die de banden met hun land van herkomst en familie bijna helemaal hebben verbroken. Er ontstaan hierdoor transnationale banden (Vertovec, 2001:573), hoewel deze niet heel sterk zijn. Een verklaring hiervoor is, onder andere, de aanwezigheid van seizoensmigratie. Veel migranten verblijven een aantal maanden per jaar in Europa en hebben daarom minder behoefte tijdens verblijf in Goa sterke banden te onderhouden. De transnationale banden op economisch gebied worden daardoor wel versterkt.

Verder zijn er meer materiële eigenschappen die een rol spelen in het dagelijks leven en bijdragen aan gevoelens van thuis. De meesten hiervan hebben een sociale functie. In Palolem bijvoorbeeld wordt iedere ochtend door een aantal seizoens- en permanente migranten scrabble gespeeld. Verder zijn bezigheden in het weekend, en tevens een belangrijke connectie met het land van herkomst, de voetbalwedstrijden in Engeland die elke weekend gevolgd worden. De televisie is daarom ook belangrijk in het dagelijks leven. In een aantal restaurants in Palolem komen groepen samen om het voetbal te kijken, en in Dylans

restaurant wordt elk weekend gewed op de wedstrijden. Verder zijn kranten, waarin nieuws uit India, Goa en de rest van de wereld wordt vermeld, van belang. Omdat zowel Engels nieuws als Indiaas nieuws wordt gevolgd, zorgt dit dat transnationale banden sterker worden. Van Europese voedselproducten is weinig te vinden, hier wordt niet heel veel waarde aan gehecht. Belangrijk is dat hoewel Engelse merknamen hier wel veel verkrijgbaar zijn, deze meestal zijn nagemaakt slechte kwaliteit. Het blijft dus in dit opzicht een mix tussen producten uit het land van herkomst en India. Omdat in gesprekken over de levensstijl van migranten Europa en India vaak naar voren komen als antithesis van Goa lijkt het niet logisch dat eigenschappen van beide culturen naar voren komen in de ervaring van thuis van migranten. De reden hiervoor is dat migranten zich niet volledig afsluiten van beide culturen, maar vooral de sociale elementen uit de culturen als antithesis zien.

Openbare plaatsen en thuis

Vooraf openbare plaatsen zijn belangrijk in ervaringen van thuis. Er zijn grote groepen die elkaar al jaren kennen, gemengd met vrienden en familie die iemand komen opzoeken, en toeristen die elkaar op openbare plaatsen ontmoeten. Er wordt vooral veel tijd doorgebracht in de bars en restaurants, in een vrije, gezellige sfeer waar iedereen welkom is. Mensen brengen buiten meer tijd door dan in hun huizen. De groepen zijn ongestructureerd en er zijn weinig georganiseerde activiteiten, toch is het een redelijk hechte gemeenschap. De relatie is interessant omdat het zomaar mogelijk is dat een aantal migranten ineens verdwijnen voor een periode van 6 maanden, om daarna de relatie weer voort te zetten.

Nadat ik de bijzondere ervaring van het 'einde van het seizoen' in april heb meegemaakt ben ik tot inzichten gekomen over hoe hecht de relaties tussen seizoens- en permanente migranten zijn. In het eerste opzicht leek het alsof sociale relaties erg oppervlakkig waren. Nadat ik grote groepen mensen in Palolem heb zien weggaan, en bijna iedereen afscheid van iedereen heeft moeten nemen heb ik mijn argument bij moeten stellen. Er is een grote variatie van verschillende reacties die mensen hebben op het afscheid, waarbij duidelijk is dat sommige relaties zeer diep gaan, en afscheid elk jaar pijnlijk is. Ook ben ik er achter gekomen dat migranten in Europa eigenlijk heel dicht bij elkaar wonen en sommigen elkaar ook daar zien buiten het seizoen.

Het social home

Het sociale element van de levensstijl in Goa, welke in relatie staat met vrijheid en klimaat, speelt in de ervaring van thuis van migranten een centrale rol. Ondanks, of misschien dankzij het gebrek aan sociale regels worden volgens migranten hechtere relaties gevormd in een context van vrijheid. Door deze gedeelde behoefte wordt het vormen van een *social home* mogelijk. Hoewel het *social home* door Sixsmith (1986) in theorie vooral wordt beschreven als onderdeel van de ervaring van thuis, waarbij materiële eigenschappen in de omgeving een net zo belangrijke rol spelen, worden in Goa de ervaringen van thuis bijna puur gebaseerd op het vormen van sociale relaties op een vrije, ongestructureerde manier. Migranten kunnen met elkaar een invulling geven aan sociale relaties die anders is dan in de Europese en Indiase cultuur, en een *social home* vormen.

'It's never about what you have, only about who you are with'. - Harry

Deze quote van Harry, een seizoensmigrant en tuinier in Engeland, laat zien hoe belangrijk een *social home* is voor deze *lifestyle* migranten: *'When I first came here, I noticed such a different vibe, such happy people. Everyone's not hiding inside behind their televisions, there is no judgement and everybody is both happy and crazy! I felt right at home'* (Harry). Hij heeft in een interview aangegeven dat hij in Engeland eigenlijk altijd geprobeerd heeft op deze manier met mensen om te gaan, maar dat hij dan tegen mensen aanloopt die er anders over denken. Vanwege zijn familie en vrienden geeft hij aan Engeland niet helemaal te willen verlaten. Toch wil hij in Goa blijven komen, omdat hij zich hier meer geaccepteerd en thuis voelt. Harry is net gescheiden. Zijn vrouw kon niet goed leven met het feit dat hij de helft van het jaar weg was en deelde zijn behoefte om deze sociale levensstijl na te streven niet met Harry. Hij heeft echter Goa als zijn thuis niet kunnen opgeven.

Mijn onderzoek was er in eerste instantie op gericht materiële eigenschappen van thuis in de ervaring van migranten te vinden. Het blijkt echter dat de vrije, sociale levensstijl een vergaande invloed heeft op de manier waarop mensen zich thuis voelen en een thuis creëren, waardoor een *social home* is ontstaan. Mensen zijn nauwelijks binnenshuis te vinden. Zij baseren hun thuisgevoelens vooral op sociale relaties en een gevoel van vrijheid. Dit heeft alles te maken met de reden dat mensen hier naartoe migreren; vrijheid en/in sociale relaties in plaats van individualisme en materialisme. Een voorbeeld is Bob, een Nederlander die sinds 1997 in Anjuna woont. Hij geeft aan dat hij voor het eerst voor drie maanden naar Goa

is gekomen, en aangetrokken werd door de sfeer en de manier waarop alles geaccepteerd werd. Hij denkt er over Goa te verlaten om precies deze reden, omdat voor zijn gevoel de sfeer aan her veranderen is. Dit heeft te maken met de grote toestroom van toeristen en hoe dit zorgt dat vooral de lokale bevolking minder accepteert. Verder is het voor hem, een permanente migrant, zeer merkbaar dat permanente migratie naar Goa steeds moeilijker wordt. Steeds meer migranten verlaten Goa tijdelijk of permanent omdat visumaanvragen steeds moeilijker worden gemaakt. Dit zorgt dat er tijdens de monsoon weinig mogelijkheid voor sociaal contact met andere migranten is. Hier is te zien dat het *social home* geen betrekking heeft op de lokale bevolking, maar andere *lifestyle* migranten nodig zijn in de ervaring van thuis.

3.1.3 De relatie tussen levensstijl en thuis

De relatie tussen levensstijl en *social home*

Migranten in Goa kiezen voor een open, sociale en vrije levensstijl met een ander tempo dan in hun land van herkomst. Permanente migranten helemaal, en seizoensmigrantendeels, hebben hun vroegere (t)huis opgegeven om in een wereld te leven die in de meeste opzichten compleet anders is dan de Westerse wereld. Bij de migratie hebben zij besloten dat hun thuis in het land van herkomst minder belangrijk is dan de levensstijl die ze hier kunnen leiden. Zij zetten zich tegen de Europese en Indiase mentaliteit af en leven op een niet-materialistische manier in een sociale context. Er komen veel ongemakken kijken bij het leven in Goa, vergeleken bij het leven in Europa. Zo is het in de meeste restaurants en bars onhygiënisch, zijn er ongelooflijk veel muggen in de buurt, en is het moeilijk het soort luxeproducten te vinden als mensen in Europa gewend zijn. Voor de levensstijl en de mogelijkheid tot een *social home* zijn mensen bereid deze ongemakken voor lief te nemen.

In de ervaring van thuis is goed terug te zien welke invloed een specifieke levensstijl heeft op het resultaat van de zoektocht naar 'het goede leven'. De manier waarop mensen hun thuisgevoelens halen uit openbare plaatsen en vooral de sociale component hiervan, laat het ideaalbeeld zien dat mensen hier nastreven. Deze idealen draaien vooral om omgangsregels, die in Goa zo anders zijn dan in Europa. Minder sociale normen, meer vrijheid om jezelf te zijn, een niet-materialistische instelling en de mogelijkheid te doen wat je wilt, waarbij het vormen van sociale relaties binnen deze context centraal staat. Dit is terug te zien in het weinige belang dat aan huizen wordt gehecht en de manier waarop het dagelijkse leven vorm krijgt in openbare plaatsen waarin de sociale component van groot belang is. Het sociale thuis

is niet, zoals Sixsmith (1986) het gedefinieerd heeft, een toevoeging aan de ervaring van een huis als thuis; maar het *is* de eigenschap die een plaats een thuis maakt. Omdat iedereen dit type sociale relatie belangrijk vindt, zijn er altijd anderen met dezelfde instelling te vinden. De sociale relaties worden gezien als antithesis van Europa, en worden beschreven als minder egoïstisch, en met meer diepgang. Het *social home* dat wordt gecreëerd krijgt een eigen invulling die is gebaseerd op een ideale levensstijl in de zoektocht naar 'het goede leven'. Migranten vinden elkaar hier in en vormen sociale relaties waarin vrijheid en niet-materialisme centraal staat.

Hoofdstuk 3.2.0: Levensstijl van Westerse migranten in Panajachel, Lago Atitlán

In de volgende paragrafen wordt een link gelegd tussen *lifestyle* migratie en thuis gevoelens in Panajachel, Guatemala door informatie te gebruiken uit een veldwerkperiode van acht weken op deze plek. Door het onderzoek is duidelijk geworden dat Westerse migranten zich thuis voelen door de aanwezigheid van sociale relaties met andere migranten; er ontstaat een *social home*. ‘Thuis voelen’ gebeurt niet in een fysiek huis door middel van materiële objecten, maar op openbare plekken met andere migranten. Materialisme wordt over het algemeen als onbelangrijk gezien, hoewel de mogelijkheid tot het kopen van Westerse producten en een eigen huis bouwen wel een stuk gemakkelijker is in Panajachel dan in Goa. De categorisering die is verduidelijkt in het context gedeelte, komt ook in dit gedeelte terug.

3.2.1: Bewuste migratieredenen

Migratiegeschiedenis

De migratieredenen die mensen noemen zijn gebaseerd op de zoektocht naar een andere, betere levensstijl. De redenen zijn belangrijk omdat deze onderstrepen waarom mensen hun ‘veilige’ thuishaven verlaten voor een totaal ander land. De meest voorkomende reden die vaak als eerste wordt genoemd is het betere weer. Dit klinkt niet als een bijzonder interessante reden, maar aangenamer weer zorgt er wel voor dat mensen meer buiten zijn, buiten activiteiten doen mogelijk is in bijvoorbeeld de bergen en op het meer. Hierdoor vindt er meer contact plaats tussen mensen, omdat ze veel buiten en op straat zijn, waar men elkaar tegen komt. Tom, een Amerikaanse man uit California die met zijn zwangere vrouw en twee jonge dochtertjes een jaar een huis huurt aan het meer en online werkt, zwemt drie keer per week in het meer en Ben, een Nederlandse man specifiek op zoek naar een andere vrijheid dan in Nederland, maakt aan het eind van de middag altijd even een ‘rondje door het dorp’. Hij zei: “*Er is genoeg zon hier, dat geeft levensenergie!*” Daarnaast zijn veel participanten blij uit de stad te zijn en genieten veel van de omgeving. Volgens Simone, een Zwitserse vrouw die is getrouwd met een Guatemalteekse man en al 25 jaar in Panajachel woont, zorgt de natuurlijke omgeving voor een betere “*quality of life*”. Philip en Betty, een gepensioneerd stel uit Wisconsin, VS, claimen: “*The climate is so much better here; we are doubling our life span!*” Het is duidelijk geworden dat mensen erg veel belang hechten aan het warme klimaat, waar ze veel gelukkiger van worden. Ook Finewood beaamt dat het landschap en het weer een van de meest belangrijke redenen zijn om te migreren naar Panajachel. “When I would ask, ‘What is the appeal of Pana?’ The scenery is the most popular

answer.”(Finewood). Een aantal migranten gaan tijdens het ‘rainy season’ voor een paar maanden op reis naar buurlanden, maar de meesten gaan terug naar hun land van herkomst om familie of vrienden te bezoeken, omdat het regenseizoen ook ongeveer in de (Westerse) schoolvakanties valt. Anderen genieten juist des te meer van de omgeving tijdens het regenseizoen, alles begint weer te groeien en de lucht wordt helderder.

Naast omgevingsfactoren geven veel mensen aan dat Guatemala een stuk goedkoper leven is ten opzichte van hun land van herkomst. Geen kosten voor de auto, belasting over huis, hoge telefoonrekeningen en duur eten. Deze reden is vooral aanwezig bij de groepen ‘rest’ en ‘gepensioneerden’. Andere redenen om te migreren hebben te maken met slechte ervaringen met het thuisland. Door de –negatief ervaren- eigenschappen van de moderne Westerse samenleving voelen veel van de participanten zich niet meer prettig in hun land van herkomst. Ze klagen over veel auto-uitlaatgassen, geen vrijheid door constant te werken en veel stress. Ze willen meer genieten van het leven en zoeken dat in een land dat op een heel andere manier werkt dan Westerse landen op politiek, economisch en cultureel gebied. De antithesis; er zijn veel negatieve uitingen over het land van herkomst en positieve over het land van bestemming. Benson en O’Reilly benadrukken dat anti-thesis bij *lifestyle* migratie sterk aanwezig is. Juist omdat mensen migreren op zoek naar een betere levensstijl, is er vaak veel negativiteit over het land van herkomst. “Life after migration is thus presented as the antithesis of life before migration, not only generally, but also on a more personal level.” (2009:610).

Reflexiviteit

Interessant is dat veel van de participanten hebben aangegeven dat zij van te voren vrij weinig verwachtingen hadden van Panajachel. Reflexiviteit is hierbij erg belangrijk; mensen zijn zich bewust van de mogelijkheden door een toename van ‘interconnectedness’ in de wereld (Eriksen, 2007), en hierbij zijn zij bewust bezig met welke keuzes zij kunnen maken voor hun leven en in wat voor omgeving invloed op hen heeft(Giddens, 2006). Veel van de participanten waren al een andere keer in Panajachel geweest, of hebben ervaring met wonen of reizen in een andere ‘cultuur’. Jane, een Amerikaanse vrouw die les geeft, gaf aan zo snel mogelijk weg te willen uit haar levenssituatie in de VS en heeft bewust voor een totaal andere plek gekozen, ze had echter al eerder een tijd in de Dominicaanse Republiek gewoond. Daarnaast wordt ook duidelijk dat mensen over het algemeen weinig bezig zijn met de toekomst of het verleden, maar wel erg reflexief zijn over hun plek in de samenleving. Jacob,

een 62 jarige man uit Florida, VS, over andere migranten in Panajachel, die deze andere levensstijl niet vol hebben kunnen houden.

“Living here is surviving the transition. Some expats are looking for paradise, while paradise is not here. One thing you learn in another [non-Western] culture is patience. You have to live in the present in this country. Wait, relax and enjoy doing nothing. The third world environment is so different than the first world”.

Zoals Jacob hier duidelijk maakt is het niet altijd even gemakkelijk om te leven in een ander land, in een andere situatie, hierdoor interesseren wij ons juist zoveel in de redenen voor deze *lifestyle* migratie. Genoeg geduld hebben, omgaan met de constant aanwezige armoede, andere mentaliteit en corruptie, zijn moeilijk om mee om te gaan als je uit een Westerse wereld komt, maar wijzen ook uit op een heel duidelijk naar voren komende reden voor de migratie, namelijk: vrijheid. Hier wordt dan op gedoeld: eigen werktijden indelen, een bedrijfje beginnen zonder dat je een verplicht hoog startkapitaal moet hebben, geen belasting betalen, geen controle door de staat, lage kosten en elke dag ‘doen wat je zelf wilt’.

Daarnaast komt in de bovenstaande quote van Jacob naar voren dat de zoektocht naar het ‘betere’ leven vaak gebaseerd is op idealen die niet altijd waar kunnen worden gemaakt. De antithesis komt hier ook naar voren; denken dat je in *paradise* terecht komt, terwijl er ook, ondanks dat Panajachel vrij veilig is, veel confrontatie is met armoede en een andere niet-Westerse mentaliteit. Een gedeelte van de antithesis bestaan voor een aantal migranten in de verbeelding, waar ook het ideaal beeld uit gevormd is.

Lifestyle op locatie

Een andere belangrijke factor die is genoemd als positief over wonen in Panajachel is het feit dat er ook andere migranten wonen. Volgens William, een Canadees-Australische man die net afgelopen jaar heeft besloten om in Panajachel te gaan wonen is *“Panajachel is a crossroad of people, and I love to talk to with a lot of them.”*. Ook Olivia, een Amerikaanse, gepensioneerde vrouw die vrijwilligerswerk doet, heeft aangegeven dat ze naar Panajachel is gemigreerd omdat er veel migranten wonen die dezelfde levensstijl nastreven. Naast dat door participanten is aangegeven dat sociale relaties belangrijk zijn, is ook uit observaties en informele gesprekken duidelijk geworden dat vrijwel iedereen behoefte heeft aan contact met andere migranten. Deze sociale relaties zijn erg belangrijk in Panajachel; de migranten

richten hun vrije tijd vooral sociaal in met andere migranten. Dit wordt empirisch duidelijk in het vignet in de volgende paragraaf; er is constant sprake van veel sociaal contact en ‘iedereen kent elkaar’. De Amerikaanse pub quiz die elke week wordt gehouden in de Palapa, is vooral voor de migranten en toeristen. De vragen zijn gemaakt voor mensen met een Amerikaanse achtergrond. Er wordt samen gedronken, gelachen, grappen gemaakt en herinneringen opgehaald. Maar ook andere activiteiten maken duidelijk dat mensen graag samen dingen ondernemen, waardoor het hierdoor erg gemakkelijk is om mensen te ontmoeten.

Een andere belangrijk element om te laten zien dat de migrantengroep erg hecht is, is door te kijken naar het niveau Spaans van de migranten. In eerste instantie ging ik er vanuit dat dat redelijk hoog zou liggen, aangezien sommigen al twintig jaar in Guatemala wonen. In elke categorie, zijn mensen te vinden wiens niveau laag is, maar ook een aantal met een hoog niveau Spaans. Onder de ‘vrijwilligers en docenten’ is dit goed te zien, Aiden, uit de VS geeft les op PCI, een internationale middelbare school, spreekt perfect Spaans. Daniel, ook een Amerikaanse man, doet vrijwilligerswerk, maar zijn Spaans is enkel op basisniveau. Andrew, een ‘hippie’, spreekt perfect Spaans en werkt ook veel samen met Guatemalteken. James en Lily, uit Australië, wonen ook al vijftien jaar in Panajachel, hun Spaanse niveau is echter vrij laag. In een gesprek met hem over culturele verschillen en zijn beleving van Guatemala beargumenteerde James: *“You and me are more alike than I would ever be with an Indian. Even though you are a woman, I am a man, you are from the Netherlands and I am from Australia.”* Hij beargumenteerde dat hij en ik nog meer op elkaar leken dan dat hij ooit gemeenschappelijke dingen zou hebben met een Guatemalteek. Ik had, volgens hem, meer dezelfde opvoeding gehad, dezelfde standaarden etc. Andrew was het niet met dit standpunt eens en vertelde dat hij goede vrienden had gemaakt onder de lokale bevolking. Doordat James en Lily hun leven sociaal volledig hebben ingericht rondom andere Westerlingen, is een niveau van Spaans onnodig. Dit is bij andere migranten ook zo gebleken. Dit kan aan de ene kant liggen aan het feit dat ze geen Spaans kennen en daarom nooit de lokale bevolking leren kennen. Anderzijds, wat naar mijn mening meer opvallend in de praktijk voorkomt, dat zij geen behoefte hebben aan contact met de lokale bevolking. Echter, hoe werkt het met de mensen die wel een redelijk niveau Spaans hebben, maar alsnog hun leven sociaal vooral inrichten rondom andere Westerlingen? Want Andrew was op vele sociale plekken met andere migranten aanwezig. Dit wordt aan de hand van thuisgevoelens verderop duidelijk.

Mede doordat het een hechte groep betreft en iedereen elkaar kent, is er ook sprake van sociale controle. Er wordt veel geroddeld, iedereen kan je vertellen 'hoe de andere persoon in elkaar zit'. Ook als men elkaar tegenkomt op straat, worden de huidige sociale ontwikkelingen besproken. In de discussie wordt verder belicht waarom sociale controle meer aanwezig is in Panajachel dan in Palolem, Goa.

3.2.2: Waarom voelen mensen zich thuis?

Vignet: Café Crossroads

Rustig loop ik mijn straatje uit, aan het einde loop ik Philip tegen het lijf. 'Hey, how are you? Did your stuff arrive yet?' vraag ik. 'Hey Frida, no, and we haven't heard from them in a while. But well, we're hanging in there. I have to go to my Spanish Class, see you later!'. Ik loop door naar koffiebar Crossroads, één blok verder, langs een lokale klerenmaker, een internetcafé en een kleine garage. Ik stap binnen en zie als gewoonlijk een lange man aan de bar, Ben is zijn naam. 'Hey Frida! Jij ook weer hier?' zegt hij. 'Yes! Ik kom weer eens langs voor een lekker bakje koffie'. 'One coffee you said?' Zegt John. 'I can understand some of your Dutch you know.' Lachend zeg ik: 'Thanks John, one Latte-Machiato please.' Terwijl John zich omdraait om mijn koffie te maken, zie ik verder aan de bar een oude blanke man zitten, met een grote bril, beige broek en wit overhemd de La Prensa lezen. Af en toe maakt hij een grapje met John, echt geconcentreerd leest hij niet. De Crossroads is een donkere, kleine koffiebar waar veel aan de muur hangt. Van een enorme wereldkaart tot foto's en het bordje: 'Ask for a Refill!'. Op de bar staan verschillende Amerikaanse lekkernijen: Brownies, Cinnamon Rolls, Carrotpie, Muffins... Elke dag worden die gebakken door de vrouw van John, uit Zuid-Afrika. Achter de enorme Italiaanse koffie machine maakt John mijn koffie af en tekent met het schuim een smiley op de bovenkant. 'There you go!'. 'Thanks John.' Zeg ik.

'Dus, wat zijn jouw plannen voor vandaag?' vraag ik aan Ben. 'Nouja, na mijn bakje koffie, even een paar uurtjes aan het werk. Vanmiddag komt een ouwe vriend van mij langs, Nick, uit de VS. Hij heeft hier ook een tijdje gewoond maar komt nu alleen af en toe langs, voor wat business.' 'Hey man!, Whats up?' Zegt hij tussendoor, als er weer iemand binnen loopt. 'This is Liam, this is Frida' zegt hij, als de man zich naar ons toekeert, hij heeft een grote zonnebril met gekleurde touwtjes, een beigehoedje met lang-piekend grijsbruin haar eronder. 'Do you live here as well?' vraag ik aan Liam. 'Well yea, for a few years now. I've been here during

travels before, but now, already 60 I definitely do not wanna live in Canada anymore, too cold.’ Zegt Liam. ‘So, how do you experience living here?’ vraag ik. ‘Well, I’ve lived in Kingston, Jamaica during the 80s, which was then, and still actually, one of the most dangerous cities in the world. But yea, you know, people don’t understand that you can easily live there. Guatemala is also dangerous, but there are places, like here in Pana, where there’s not so much violence or something like that.’ ‘You’ve lived in Kingston?’ ‘Well yea it was great, but I left the place after 10 years, I needed to travel. But I will probably stay here the rest of my life. I have a nice house and great garden where I can meditate you know.’ Ik drink mijn laatste slok koffie, betaal, zeg gedag en bedank voor het gesprek. Ik knijp mijn ogen dicht tegen het felle licht en het stof. Tijd om naar yoga te gaan.

Deze paragraaf gaat over hoe Westerse migranten zich thuis voelen in Panajachel. Zoals in het theoretische deel is besproken, zal duidelijk worden dat de sociale component bij deze thuis gevoelens erg belangrijk is. In het vignet hierboven is de sociale component sterk aanwezig. Er is sprake van een informele omgang met veel andere migranten, die elkaar al lang kennen. In deze paragraaf richt ik mij op de sociale component van thuis en ook kort op de materiële factor van thuis, waar mensen actief aan een thuis werken door middel van bepaalde producten of materiële dingen. In Panajachel is gebleken dat vooral de categorie ‘gepensioneerden’ hier aan vast houdt. De andere categorieën maken gebruik van de mogelijkheid maar voelen zich meer thuis in de sociale groep met andere Westerlingen. Veel mensen houden echter ook contact met vrienden en familie in hun thuisland, wat sinds een paar decennia sterk is vergemakkelijkt door nieuwe technologische ontwikkelingen.

In het vignet worden naast de sociale component nog meer dingen duidelijk. Door het gesprek met Liam wordt duidelijk dat de migranten op zoek zijn naar een vrije levensstijl en dat veel migranten echte globetrotters zijn en zijn ‘uitgekomen’ bij het meer van Atitlán. De migranten zijn mobiel en kunnen zich thuis voelen op veel plekken in de wereld.

Materiële objecten en of deze bijdragen aan thuis-gevoelens of niet.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat het verschilt per categorie of men waarde hecht aan materiële objecten als het gaat om thuis gevoelens. Liam en Ben zijn mensen die weinig waarde hechten aan materiële dingen, terwijl Philip en Betty vol hoop zit te wachten tot de container met hun persoonlijke spullen eens zou aankomen. Ook hebben ze twee hondjes waar ze niet zonder kunnen, per direct meegenomen in het vliegtuig, hier schijnen

behoorlijke kosten aan verbonden te zitten. Van de gepensioneerden is mij het meest opgevallen dat zij waarde hechten aan persoonlijke spullen. Zij kopen een huis, betaalbaar en met een mooi uitzicht over het meer. Een andere gepensioneerde die ik heb geïnterviewd, Julia, gaf aan veel waarde te hechten aan haar spullen. Ook zij had een container met meubels en andere persoonlijke spullen in laten voeren en ze gaf deze vier dingen aan als haar belangrijkste spullen. Haar telefoon, haar kindle, haar computer en de honden en katten. Naast de ‘gepensioneerden’ groep, hebben ook mensen uit de andere groepen aangegeven waarde te hechten aan spullen. Dit kwam vooral neer op een computer, telefoon, Ipad; manieren om contact met het thuisland of met andere migranten te behouden.

Bij de andere categorieën die aangeven weinig waarde te hechten aan materiële dingen, is er iets bijzonders aan de hand. Wat ook door middel van het vignet duidelijk wordt gemaakt. Wat naar voren komt in het vignet is dat er veel contact is tussen de migranten, dat de voertaal Engels is en er een sterke mate aanwezig is van sociaal contact. Ondanks dat mensen aangeven geen waarde te hechten aan materiële dingen, zitten zij ondertussen wel in een café met een Westerse eigenaar, koffie te drinken uit een dure Italiaanse koffiemachine, waar ze in tegenstelling tot lokale plekken, ‘echt’ goede koffie kan krijgen. De lekkernijen die te koop zijn, doen veel mensen aan hun thuisland denken. Café Crossroads is een soort Starbucks. De reden waarom ik toch beargumenteer dat de thuisgevoelens zijn gebaseerd op sterke sociale relaties en niet op materiële dingen, heeft twee redenen. De eerste, meer praktische reden, gaat over de mogelijkheid voor Westerlingen om een huis te kopen in Guatemala, een bedrijfje te beginnen en producten te importeren. Dit is mogelijk volgens de wet van Guatemala, in tegenstelling tot Goa, waar dit niet kan. De sociale reden, die op voorgaande reden volgt, is dat mensen ‘gebruik maken van de mogelijkheid’. Ze zijn bevriend met John en komen graag bij hem langs. Zijn koffie is goed, en ‘*while I am here anyway*’ bestellen mensen ook maar een cheesecake. Daarnaast functioneren deze plekken als dé openbare plekken waar mensen samenkomen, waar in de volgende paragraaf meer over wordt verteld. Als ander voorbeeld hiervoor vertelde Julien, blij te zijn dat hij stokbrood kan kopen, maar hij het niet miste toen het nog niet kon. Er is pas een jaar stokbrood te koop in Panajachel. Dus als deze mogelijkheden er niet zouden zijn, zouden mensen zich alsnog thuis voelen, als er maar een plek is waar ze samenkomen.

Openbare ontmoetingsplekken

In dit gedeelte beargumenteer ik dat openbare plekken de ontmoetingsplek zijn waar sociaal contact plaats vindt tussen migranten. Daarbij wordt duidelijk dat deze plekken dienen als de plek waar mensen zich thuis voelen. Bars en restaurantjes die een Westerse eigenaar hebben worden vaak druk bezocht door andere expats. Het eten en drinken is er duurder, maar het wordt ook veel ‘nicer’ of ‘gezelliger’ ervaren. Ook hebben de Westerse restaurantjes vaak Westers eten, worden er bijvoorbeeld meer groentes verkocht, is er ‘betere’ koffie en heeft het restaurant Wifi. Allerlei dingen die luxe producten zijn voor veel mensen van de lokale bevolking, maar waar de migranten volop gebruik van maken.

Openbare plekken zijn de locaties waar migranten samenkomen, om zich thuis te voelen in een *social home*. De gepensioneerden vinden elkaar op boeken/eetclubs(o.i.d.) en tijdens bepaalde avonden. De ‘hippies’ wonen al zolang in Panajachel dat zij vaak iedereen kennen die in het dorp woont. Ook de ‘rest’ groep vindt via school, als hun kinderen naar school gaan, of andere openbare plekken contact met migranten wat als erg belangrijk wordt ervaren. Bij de ‘vrijwilligers en docenten’ bestaat er een open, sociale groep omdat zij op dezelfde school werken of dezelfde organisatie of NGO. Deze groep verschilt snel qua samenstelling, omdat zij er vaak maar een bepaalde tijd zijn.

Op de internationale scholen wordt in het Engels les gegeven, Spaans is een vak, en eigenlijk alle kinderen van migranten zitten op een van de scholen. Er is, zoals Andrew me heeft verteld, hard gewerkt om de scholen op te zetten, vandaar dat ze over het algemeen hoog gewaardeerd worden. Het niveau is aangepast aan het Amerikaanse niveau, er zitten wel meer lokale kinderen op de scholen, maar niet iedereen heeft daar genoeg geld voor. De twee middelbare scholen heb ik allebei bezocht, want daar werken veel Westerse docenten. Dit zijn PCI en LIFE school.³

Een andere belangrijke ontmoetingsplek is simpelweg op straat. Panajachel is niet heel groot en door over de hoofdstraat te lopen, komen mensen elkaar vaak tegen op een van de terrasjes en wordt even kort een praatje gemaakt. Ook gaan mensen vaak per bootje naar andere dorpjes aan het meer. Sommige dorpen zijn praktisch onbereikbaar via de weg, dus is via het water de makkelijkste manier. Ook in de boot wordt altijd wel ‘een praatje gemaakt’

---

³PCI: <http://www.panajachelcolegio.org/>
LIFE school: <http://www.lifeschoolweb.com/>

en gevraagd waar men mee bezig is. Ten slotte zijn er nog de zogenaamde ‘gringo’⁴ supermarkten, die door veel migranten worden bezocht. Deze supermarkten hebben een Westerse eigenaar en er worden veel Westerse producten verkocht, waardoor er veel Westerlingen naar toe komen.

Transnationalisme

Het interessante waar we tegenaan liepen was dat hetgene wat wordt gezien als belangrijke objecten, de computer, telefoon, Ipad, etc. zijn. Dit zijn objecten waarmee contact wordt gehouden met het thuisland en deze zijn erg belangrijk voor de Westerse migrant. Een duidelijk gevolg van mondialisering en technologische ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Zoals Vertovec (2001) noemt, is transnationalisme een band door middel van contact tussen twee landen, in dit geval is dat het land van herkomst en Panajachel. Communicatie is enorm verbeterd, maar zoals een discussie hierover met Andrew ook uitwees; het gevoel van in een ander land wonen is daardoor behoorlijk veranderd. Ongeveer tien jaar geleden ‘kwam’ internet en volgens Andrew is zijn woonsituatie daardoor flink veranderd; gratis bellen via Skype, elk moment op de hoogte kunnen zijn van het nieuws in het thuisland etc. Hij profiteert hiervan, maar mist ook de tijd dat er twee telefoons in het dorp waren die internationaal konden bellen of het wachten op een brief van thuis, die misschien wel niet aankomt. Toen de aanslagen in Boston plaats vonden (zie Bijlage 3 voor het nieuwsbericht), was dit het gesprek van de dag. Jane heeft om de vijf minuten met een vriendin gebeld die in Boston woont en ook Andrew maakte zich grote zorgen en was vanaf het eerste moment op de hoogte. Dit stelt ten eerste dat er sprake is van snelle technologie en dat de migranten hier gebruik van maken, maar ten tweede van transnationalisme en een grote interesse en in dit geval bezorgdheid voor het thuisland. Bepaalde dingen worden in perspectief gezet, als deze dingen gebeuren in het land van herkomst, terwijl in Guatemala zelf veel geweld en aanslagen plaats vonden op hetzelfde moment. Toch is er op deze momenten een duidelijke aanwezigheid van meer connectie met het thuisland.

Ondanks dat er veel contact is met het thuisland, voelen veel mensen zich niet meer thuis in hun land van herkomst. Dit zijn ze ontgroeit en dit komt vooral door de ontwikkeling van de antithesis; het thuisland wordt als negatief gezien ten opzichte van het land van bestemming.

---

⁴ Van Dale kent de vertaling voor dit Spaanse woord niet, maar gringo is voor de lokale bevolking een woord voor ‘blanke’ of Amerikaan. Op de meeste plekken zit er een negatieve tint aan, maar in Panajachel gebruiken veel Westerlingen het voor allerlei Westerse producten, maar ook locaties.

In de volgende paragraaf wordt duidelijk hoe het komt dat mensen zich thuis voelen in Panajachel. Dit heeft alles te maken met de *lifestyle* idealen die zijn ontwikkelt.

3.2.3: De invloed van de *lifestyle* op het creëren van een thuis

In Panajachel bestaat er een groot sociaal leven gevormd door Westerlingen, en hierdoor voelen mensen zich snel thuis met de andere migranten. In dit hoofdstuk wordt duidelijk hoe dit proces werkt. Er wordt ingegaan op hoe dit als een antithesis is ten opzichte van hun thuisland, waardoor de plek van bestemming, Panajachel, wordt verheerlijkt. Vervolgens wordt verder ingegaan op de begrippen *lifestyle* enclave en *social home*.

Paradise

Ten opzichte van de Westerse wereld is Guatemala voor veel mensen het paradijs waar zij naar op zoek waren. Ethan, een Amerikaanse man, plusminus eind 40 en nu een jaar wonende in Panajachel, leeft nog volop in het ‘paradijs’ van de omgeving van het meer van Atitlán. Hiervoor was hij directeur van een groot bedrijf in Houston, Texas. Hij heeft dat volledig achtergelaten en is nu ontzettend gelukkig aan het meer van Atitlán. Hij heeft een hekel aan “*the pursuit and acquisition of the USA*” waar hij mee bedoelt dat de Verenigde Staten constant bezig zijn met de grootste en sterkste van-de-wereld willen zijn. “*I also dislike the obsession of the petty concerns in the States. The list of concerns is very different and much more real here.*” Ethan geeft duidelijk aan een hekel te hebben aan de manier waarop mensen in de Verenigde Staten leven ten opzichte van Guatemala. Hij is een duidelijk voorbeeld van een *lifestyle* migrant’. Zoals Benson en O’Reilly (2009) aangeven is de zoektocht naar een betere levensstijl op deze manier ingericht. “Through such narrative accounts, the migrant challenge their depiction as consumers, emphasizing instead their substantial, personal reasons for migrating.” (2009:610). Zij bedoelen met ‘such narrative accounts’, de verhalen en redenen die mensen geven om te migreren, zij willen geen consumenten meer zijn.

In dit opzicht bestaat er een duidelijke antithesis tussen aan de ene kant de ervaring van de Westerse drukke, kapitalistische samenleving Aan de andere kant de ervaring van de ‘traditionele’, rustige en familiale samenleving van Guatemala. Door vooral dat te benadrukken, verklaren mensen voor zichzelf de redenen waarom ze zijn verhuisd. Dit werd ook duidelijk toen ik verder ging praten met Ethan over thuis gevoelens.

“Materially I have less than I ever had since my early 20s. My home was my family, but my wife is now my ex-wife and I didn’t feel at home in Houston anymore. In the time I am here now, it only took a few months for me to feel at home here.”

Hierbij is het bijzonder dat hij zich zo snel thuis voelt in zijn huis aan het meer van Atitlán. Daarnaast geeft hij weinig materiële dingen nodig te hebben, die hij niet mist, want hij voelt zich thuis zonder deze spullen. Vanuit zijn huis heeft hij een prachtig uitzicht en *“the peace of the lake does a good job for me.”* Hij waardeert de omgeving enorm en haalt daar de keerzijde van de antithesis uit; het positieve. Het negatieve werd duidelijk toen hij even terug was in Houston. *“I felt disenfranchised, or like an outsider when I was back in Texas. The people there think very differently about the world.”* Door een antithesis te ontwikkelen met aan de ene kant de inwoners van Texas ten opzichte van de migranten rond het meer van Atitlán, wordt duidelijk dat de migranten niet alleen op zoek zijn naar een andere omgeving of beter weer, maar ook andere migranten die dezelfde ervaring hebben. En dus ook dezelfde migratieredenen hebben en hetzelfde hebben meegemaakt qua de ervaring van de migratie en inburgeren in Guatemala. Ook Andrew voelt deze antithesis, waar hij aan de ene kant benadrukt dat hij zich niet thuis voelt in Colorado, waar hij vandaan komt, en wel in Guatemala. Volgens Andrew is er rond het meer van Atitlán: *“Good air, good climate and happy people. I feel rich.”*. Alle ingrediënten voor een perfecte *lifestyle* migratie.

Maar, hoe werken deze thuisgevoelens voor de migranten? Na een discussie met Andrew over leven in een ‘land zoals’ Guatemala, over dat er ook in Panajachel constant sprake van een confrontatie met armoede en ongelijkheid. Andrew antwoordt hierop: *“I feel at home as a foreigner”*. Deze zin heeft twee kanten: aan de ene kant geeft Andrew aan zich thuis te voelen in Panajachel, ondanks dat hij daar buitenlander is. Buiten en ‘foreign’ zal nooit ‘binnen’ zijn. Dit is Panajachel voor de migranten een min of meer ‘opgelost’, doordat zij zich als een groep *foreigners* thuis voelen met elkaar. Aan de andere kant, zullen zij zich nooit weer volledig thuis voelen in hun land van herkomst, wat Ethan hierboven ook aangeeft en wat ook naar voren komt in de uitspraak van Andrew. Buitelander zal hij altijd blijven en daarbij altijd anders zijn dan de lokale bevolking. Plus is hij bewust een andere levensstijl aan het leven dan Amerikanen in de Verenigde Staten. Hierbij voelt Andrew zich thuis, juist omdat hij daarvoor heeft gekozen en dat zijn ideaal is.

Lifestyle Enclave

Naast Andrew is bij bijna elke participant er een idee dat vooral de aanwezigheid van andere migranten erg belangrijk wordt gevonden voor thuisgevoelens. Deze vorm van insluiting noemen wij een *lifestyle* enclave. "...shared patterns of appearance, consumption, and leisure activities,..." (Bellah et al., 1985:335). Doordat een gedeelde levensstijl datgene is dat mensen met elkaar bindt en zij daardoor een enclave vormen, voelen zij zich verbonden met elkaar. Ze voelen zich thuis omdat ze allemaal op zoek zijn gegaan naar dezelfde levensstijl en gelijkgestemden vinden bij elkaar. De lokale bevolking heeft niet dezelfde idealen als zij en daardoor is er minder contact tussen de lokale bevolking en de migranten dan binnen de migranten groep zelf, wat onder andere duidelijk wordt door het niveau Spaans. Doordat er een verschil bestaat tussen de categorieën, waar het aantal jaren dat mensen in Panajachel wonen het belangrijkste is, is de enclave anders geconstrueerd dan in Goa. Waar in Goa een dubbele afscheiding plaatsvindt, waarbij de enclave sterker kan worden geïnterpreteerd dan in Panajachel. In de discussie wordt hier verder op ingegaan.

Het actieve sociale leven binnen de *lifestyle* enclave, zorgt ervoor dat de Westerlingen zich thuis voelen in Panajachel. Omdat mensen samen zijn met dezelfde migratieredenen en deze zoektocht naar het betere leven, voelen zij zich thuis. Een *social home* (Sixsmith: 1986). In Panajachel en Goa gebeurt dit vooral op openbare plekken, die erg belangrijk zijn voor het thuis gevoel. Mensen zoeken elkaar op en ervaren daarbij thuis gevoelens met elkaar. Daarbij hebben zij geen thuis nodig zoals wij die in eerste instantie hadden verwacht; een reproductie van hun eigen thuisland met producten, objecten en symboliek van het thuisland. Ondanks dat veel van deze producten in Panajachel wel verkrijgbaar zijn, dragen deze weinig bij aan het thuisgevoel voor de migranten. Zij maken alleen maar 'gebruik van de gelegenheid', nu het toch te koop is. Oftewel, er is sprake van thuisgevoelens doordat er een antithesis is ontstaan ten opzichte van het thuisland en dit resulteert in een verheerlijking van de plek van bestemming; het meer van Atitlán. Ook Ethan geeft dat hierboven aan. Materieel gezien heeft hij weinig dan ooit te voren, maar hij voelt zich wel meteen thuis en zich beter dan in Houston.

Hierboven zijn verschillende argumenten aangedragen die laten zien dat migranten zich thuis voelen binnen een *lifestyle* enclave door veel sociaal contact en intensieve sociale relaties, wat is ontstaan doordat iedereen een *lifestyle* migrant' is. Deze argumenten zijn: het weer – wat mensen naar buiten brengt, de migratie redenen die overeen komen, het gedeelde migratie proces, verbetering van communicatie met het thuisland, de antithesis ten aanzien

van het thuisland, het bij af en toe lage niveau van Spaans, de aanwezigheid van ‘gringo’ winkels en de vele Westerse restaurantjes en het ondernemen van activiteiten samen. Al deze factoren hebben ervoor gezorgd dat mensen zich thuis voelen in de sociale kring van andere migranten en er binnen deze *lifestyle* enclave een *social home* is ontstaan.

Hoofdstuk 4: Discussie en conclusie

4.1: Discussie

Uit bovenstaande hoofdstukken zijn een aantal conclusies naar voren gekomen die betrekking hebben op de relatie tussen thuisgevoelens en *lifestyle* migratie. In de volgende discussie worden deze met elkaar vergeleken. Er zijn een aantal belangrijke verschillen en overeenkomsten gevonden tussen de beide locaties die ons meer vertellen over deze relatie.

Op basis van deze verschillen en overeenkomsten kan worden geconcludeerd dat de specifieke eigenschappen van de levensstijl die een rol spelen bij *lifestyle* migratie direct en indirect invloed hebben op de ervaring van thuis. Op beide locaties zorgt de levensstijl in combinatie met omgevingsfactoren voor een opvatting van thuis onder migranten die in de meeste opzichten niet overeen komt met literatuur over het concept thuis. De literatuur richt zich vaak onder andere op materiële eigenschappen van thuis, thuis als het onderscheid tussen de publieke en privé sfeer of thuis als veilige ‘haven’ die dient als bescherming tegen de buitenwereld. Dit terwijl de sociale eigenschappen van thuis bij participanten in dit onderzoek als heel belangrijker wordt ondervonden. Een conclusie die wij uit deze data trekken is dat er op beide locaties sprake is van een *social home*. Hier maken sociale relaties het verschil tussen Heideggers (1978) *locale* en *space*, en maken van een plek een ‘thuis’.

Hoewel op beide locaties sprake is van *social home* zijn er wel verschillen aanwezig tussen de groepen. Een bijkomende conclusie die wij hieruit kunnen trekken is dat specifieke eigenschappen van de ideale levensstijl van migranten invloed hebben op de manier waarop het *social home* dat is gevormd wordt vormgegeven. Een voorbeeld hiervan is de manier waarop invulling wordt gegeven aan het *social home*. Verder zijn er een aantal praktische verschillen tussen de groepen, zoals culturele achtergrond en verschil in wetgeving in de landen. Om ook rekening te houden met omgevingsfactoren die van invloed kunnen zijn op de argumenten worden ook deze genoemd.

Uniformiteit van de groepen

Beide onderzoeksgroepen zijn gemigreerd omdat ze werden aangetrokken tot een bepaalde levensstijl. Hierin spelen vooral vrijheid, niet-materialisme en sociale relaties een grote rol. Aangezien de groepen buiten deze overeenkomstige migratiemotieven niet volledig uniform zijn, zijn de groepen op beide locaties verdeeld in bepaalde categorieën.

In Panajachel is deze categorisatie gericht op (onder andere) de duur van het verblijf in Panajachel, het migratiemotief, de leeftijd en het beroep. De groep migranten is minder uniform dan in Goa, wat te zien is in een aantal verschillen in levensstijl die mensen nastreven, en de daar uit volgende manier van de creatie van een thuis. Dit is bijvoorbeeld te zien bij de groep gepensioneerden, die in hun ervaring van thuis meer materiële eigenschappen van hun thuis benoemen dan andere groepen. In Goa is geen verschil gevonden in de belangrijke eigenschappen van de levensstijl die wordt nagestreefd. Er wordt daarom alleen onderscheid gemaakt tussen permanente- en seizoensmigranten.

Duidelijk is dat beide groepen vallen onder de categorie *lifestyle* migranten. Zij zijn op zoek naar 'het goede leven' en hebben de mogelijkheid te migreren om dit ideaalbeeld na te streven. Wat in beide gevallen duidelijk is geworden is dat de beschrijving van *lifestyle* migranten door Benson en O'Reilly (2009;2010) niet altijd toepasbaar is. De theorie is soms te exclusief waardoor bepaalde elementen niet toepasbaar zijn. Een voorbeeld is de teleurstelling die veel *lifestyle* migranten ervaren en die door Benson en O'Reilly wordt toegewezen aan een teleurstellend resultaat van integratie (2009:8). Wat echter op deze locaties is gebleken, is dat er groepen *lifestyle* migranten' zijn die nooit de bedoeling hebben gehad te integreren. De migranten in Goa en Panajachel kiezen ervoor zich nauwelijks te mengen met de lokale bevolking, omdat dit niet de groep is waarmee zij zich willen identificeren. Zij zoeken alleen diegenen uit die dezelfde levensstijl aanhangen als zijn. Nu is er in sommige gevallen wel teleurstelling te merken. Deze is dan te wijten aan een veranderende omgeving, waardoor de situatie niet meer bij hun ideaalbeeld past, of het feit dat de locatie toch niet blijkt te voldoen aan verwachtingen.

Hoewel beide groepen migranten kunnen worden beschreven als *lifestyle* migranten', zijn er in het dagelijks leven en de invulling van hun levensstijl wel verschillen te vinden. Het interessante is dat deze verschillen in levensstijl te vertalen zijn naar verschillen in de vorm die het *social home* aanneemt. Hoe dit precies gebeurt wordt besproken onder de alinea *lifestyle*.

Social Home

De opzet van het onderzoek was er in eerste instantie op gericht in materiële eigenschappen van thuis te vinden die resulteerden uit een proces van *lifestyle* migratie. Toen duidelijk werd dat mensen hun huis en andere materiële eigenschappen in hun omgeving onbelangrijk vinden in hun ervaring van thuis, zijn we op zoek gegaan naar de manier waarop mensen wel

een thuis ervaren. Dit hebben wij op beide locaties gevonden in het belang van sociale relaties, welke centraal staan in de ideale levensstijl van migranten.

Het is duidelijk geworden dat op beide locaties openbare plekken de belangrijkste oorzaak zijn voor sociale thuisgevoelens omdat hier sociale relaties vorm krijgen. Dit kan in een koffiobar, op het strand, op straat, in een bar, tijdens hobby-activiteiten, in een restaurant, tijdens het sporten, et cetera. De reden dat deze sociale relaties belangrijk zijn in de ervaring van thuis door migranten is dat de migranten dezelfde *lifestyle*-idealen nastreven. Migranten identificeren zich met elkaar op basis van deze levensstijl en voelen zich daarom thuis in elkaars gezelschap. Daarnaast staan sociale relaties in de ideale levensstijl centraal, waardoor het vormen van een *social home* goed aansluit bij de zoektocht naar 'het goede leven'. Omdat migranten zich op beide locaties afscheiden van de samenleving in hun land van herkomst en tegelijk ook van de lokale bevolking worden er *lifestyle* enclaves' gevormd. De migranten scheiden zich naar aanleiding van ideale levensstijl af van anderen die niet dezelfde levensstijl nastreven.

Behalve het belang van sociale relaties met andere migranten zijn een aantal materiële elementen in de omgeving die belangrijk worden gevonden door de migranten. Bijvoorbeeld een computer met toegang tot internet, Skype en constante informatie zoals het nieuws. Ook is er op veel plekken Wi-Fi beschikbaar. Op deze manier is er heel snel de afgelopen decennia een manier gekomen die het een stuk gemakkelijker gemaakt in het buitenland te wonen, omdat contact met familie met een druk op een knop direct mogelijk is. Dit was voor het jaar 2000 wel een stuk anders, toen bellen naar het buitenland nog erg duur en omslachtig was; er was alleen contact via post. De transnationale banden zijn aangesterkt door persoonlijke contacten tussen de migranten en hun familie en vrienden. Daarnaast is er door internet altijd toegang tot informatie en nieuws en worden de migranten constant op de hoogte gehouden van de gang van zaken in hun land van herkomst, als men dat wil. Zo waren bijvoorbeeld de aanslagen in Boston het gesprek van de dag in Panajachel. Veel migranten kennen mensen in Boston en waren erg begaan met wat er was gebeurd (zie Bijlage 3).

Hoewel op beide locaties een aantal materiële eigenschappen in de omgeving bijdragen aan de ervaring van thuis, blijken sociale relaties op beide locaties het belangrijkste. Wij maken hieruit op dat er sprake is van een *social home*. De invloed van de levensstijl die migranten nastreven is duidelijk merkbaar. De sociale relaties die gevormd worden zijn namelijk gebaseerd op de kernpunten van de ideale levensstijl van de migranten: vrijheid, niet-materialisme en het belang van sociale relaties in plaats van individualisme. Toch zijn er

een aantal belangrijke verschillen tussen de manier waarop migranten op beide locaties het *social home* invullen. Zoals we al hebben gezien komt dit al tot uiting binnen de verschillende categorieën migranten in Panajachel. Er zijn echter ook conclusies te trekken uit de verschillen die zijn gevonden tussen migranten op de verschillende locaties.

Lifestyle

De reden dat de groepen migranten in Panajachel en Goa zo vergelijkbaar zijn is dat zij beiden dezelfde waarde hechten aan een bepaalde levensstijl die draait om niet-materialisme, vrijheid en sociale relaties. Er is een *social home* gevormd door migranten die dit ideaalbeeld delen die een nieuwe invulling geven aan het begrip 'thuis'. Dat de ideale levensstijl directe invloed heeft op de invulling van het begrip 'thuis' wordt ook op een andere manier duidelijk. Een aantal verschillen die zijn gevonden in de invulling van een *social home* op beide locaties kunnen wij verklaren aan de hand van verschillen die wij hebben gevonden in het ideaalbeeld dat migranten nastreven.

In Panajachel blijkt dat in thuisgevoelens huizen een iets belangrijkere rol spelen dan in Goa. Huizen worden vaker met zorg ingericht en sociale relaties krijgen meestal vorm op openbare plaatsen maar ook huizen spelen hierin af en toe een rol. Dit in tegenstelling met Goa, waar bijna niemand 'thuis' uitgenodigd wordt. Enerzijds heeft dit te maken met de manier waarop sociale relaties in het ideaalbeeld van migranten in Goa worden vormgegeven: in een context van vrijheid van sociale regels en materialisme. In de levensstijl die in Panajachel wordt nagestreefd speelt dit een kleinere rol. Hier worden vrijheden vooral geplaatst in een politieke en economische context. Deze opvattingen kunnen worden teruggevonden in de beschrijvingen van het thuisland. Een antithesis, het benadrukken van de voordelen van de nieuwe woonplaats ten opzichte van de nadelen van de nieuwe woonplaats wordt ook door Benson en O'Reilly (2009;2010) genoemd als typisch bij *lifestyle* migratie. Door migranten op beide locaties wordt een antithesis gevormd ten opzichten van het land van herkomst. In Panajachel komen in deze beschrijvingen vooral economische en politieke voor- en nadelen naar voren, terwijl in Goa vooral nadruk wordt gelegd op de manier waarop sociale relaties vorm krijgen. Ook is er in Panajachel meer sprake van sociale controle tussen migranten onderling. Anderzijds is onder migranten in Goa een grotere associatie van vrijheid met mobiliteit. Migranten in Goa geven vaak aan zich vrij te voelen wanneer zij mobiel zijn. In Panajachel speelt deze mobiliteit een wat kleinere rol in de ideale levensstijl, waardoor ook sociale relaties minder mobiel zijn.

Een ander verschil is dat over hoe sociale relaties zijn vormgegeven op de locaties. Zoals hierboven is genoemd, is de *lifestyle* in Goa vooral gericht op een antithesis naar sociale regels in Europa, terwijl die in Panajachel meer gericht is op een antithesis naar politieke en economische structuren in de Verenigde Staten. De enclave in Goa zou als ‘sterker’ kunnen worden omschreven omdat deze migranten meer op zoek zijn naar vrijere sociale relaties. In Panajachel is de enclave meer gebaseerd op samenkomst van mensen met de zoektocht van economische vrijheid en weg van de politieke structuur en daarom minder gericht op specifieke sociale relaties.

Een ander belangrijk verschil in de invulling van het *social home* is de mate van contact met het thuisland. Deze is relatief meer aanwezig in Panajachel dan in Goa. Hoewel dit, zoals later in dit hoofdstuk blijkt, ook te maken heeft met seizoensmigratie in Goa, heeft het nog een andere verklaring. In Goa is de levensstijl meer in contrast met het land van herkomst wat betreft sociale relaties. Dit zorgt voor een zwakkere binding met het land van herkomst. In Guatemala is de transnationale sociale band met het thuisland sterker, omdat er vooral antithesis bestaat naar de politieke en economische factoren en minder naar sociale relaties. Hier hebben praktische verschillen ook een vergaande invloed op. Het is echter niet uit te sluiten dat een sterkere afkeer van het land van herkomst hier iets mee van doen heeft.

Praktische verschillen

Behalve de verschillen die betrekking hebben op de levensstijl van migranten zijn er een aantal belangrijk praktische verschillen tussen de migrantengroepen. Deze hebben invloed op de manier waarop migranten hun thuis vormgeven en kunnen daarom niet buiten de discussie worden gelaten.

Omdat buitenlanders zonder Indiaas burgerschap in Goa geen grond kunnen kopen, bouwen of kopen zij over het algemeen geen huizen. Hier zitten te veel risico's aan verbonden. In Panajachel is gemakkelijker om een Guatemalteeks burgerschap aan te nemen, waardoor mensen een huis kunnen kopen of een bedrijfje beginnen. Eerder hebben wij genoemd dat in Panajachel soms meer waarde aan wordt gehecht. Dit kan voor een deel verklaard worden door dit verschil. In Goa worden huizen gehuurd, wat bijdraagt aan hun mobiliteit en zorgt dat zij vaker verhuizen. Hun binding met hun huis is daarom kleiner. Dit zorgt ervoor dat er niet snel mensen zullen wonen zoals de gepensioneerden groep in Panajachel. Zij zijn erg specifiek over hoe hun huis eruit moet zien en hechten hier veel waarde aan, hoewel de gepensioneerden ook in Panajachel een uitzondering zijn.

Een ander belangrijk praktisch verschil tussen de groepen ligt in de geografische en culturele achtergrond van migranten. In Goa worden vooral Europeanen gevonden, in Panajachel bijna uitsluitend migranten uit de Verenigde Staten. Een belangrijk verschil is dat Panajachel relatief veel dichterbij Noord-Amerika ligt dan Goa bij Europa. Banden met het land van herkomst zijn sterker in Panajachel maar nemen ook een andere vorm aan. Waar vakanties van migranten in Goa vaak in dichtbij gelegen Aziatische landen worden gehouden, is het in Panajachel normaal even naar het land van herkomst te vliegen voor een korte vakantie. De verklaring voor de sterkere transnationale banden van migranten in Panajachel met de Verenigde Staten kan deels in dit verschil liggen.

Verder is het in Panajachel gemakkelijk om producten uit Noord-Amerika te vinden. Er zijn een aantal supermarkten en restaurants waar Amerikaanse producten te koop zijn. De migranten maken weinig gebruik van lokale producten, wat zorgt voor mindere banden met het lokale, en meer met het transnationale. Omdat in Panajachel iedereen gemakkelijk een bedrijf kan beginnen zijn er veel restaurantjes en plekken waar buitenlandse producten te koop zijn. In Goa is dit veel lastiger. Hoewel een deel van de verklaring in een andere instelling te wijten kan zijn, kan deze praktische reden ook een invloed hebben op de 'verkrijgbaarheid' en het gebruik van Westerse producten.

Ook een belangrijk verschil is de manier waarop het verblijf van migranten wordt vormgegeven. Wij doelen hier op de sterke aanwezigheid van seizoensmigratie in Goa, en de afwezigheid van migranten die Indiaas burger worden. De contextfactoren hebben vooral betrekking op wat hierboven is genoemd; dat niet-Indiase mensen geen grond of huis kunnen kopen in Goa. Dit maakt het verblijf automatisch minder permanent omdat er gehuurd wordt. Dit zorgt voor een toegenomen mobiliteit en draagt bij aan de aanwezigheid van seizoensmigranten.

4.2: Conclusie

Uit de bovenstaande discussie trekken wij hier een conclusie over de relatie tussen *lifestyle* migratie en thuis in Goa en Panajachel. Er is op beide plekken sprake van *social homes* die zijn gevormd in een context van *lifestyle* migratie. Deze *social home* is gevormd omdat migranten elkaar vinden in het nastreven van 'het goede leven' gebaseerd op een bepaalde, sociale levensstijl. Verder kunnen verschillen die worden gevonden in de vormgeving van dit *social home* worden verklaard door verschillen in de levensstijl. Dit vertelt ons dat er een belangrijke relatie bestaat tussen de twee concepten die een vergaande invloed hebben.

In dit kwalitatieve onderzoek hebben wij getracht een betrouwbaar antropologisch onderzoek uit te voeren naar de relatie tussen *lifestyle* migratie en thuis dat hieruit voortvloeit. Omdat het onderzoek comparatief is en er interessante overeenkomsten zijn gevonden, is het mogelijk een aantal generalisaties te formuleren. Op beide plekken hechten de migranten weinig waarde aan het materiële en fysieke van thuis, maar veel aan de sociale component van thuis. Bij dit sociale leven zijn vooral andere *lifestyle* migranten belangrijk, waar contact mee wordt gezocht, zodat mensen zich thuis voelen. Dit vindt grotendeels plaats in openbare plaatsen. De reden waarom er vooral contact wordt gezocht met andere migranten is omdat zij dezelfde idealen nastreven, dit heeft veel te maken met de antithesis die wordt gevormd ten opzichte van het thuisland. Wanneer men migreert omdat men op zoek is naar een beter leven, weg uit de Westerse structuur, drukte en stress, kan men gelijkgestemden hier vinden bij andere migranten. De lokale bevolking is nooit gemigreerd en heeft deze idealen niet.

De verschillen die wel zijn gevonden in de ervaring van thuis van migranten kunnen deels worden verklaard aan de hand van verschillen in het ideaalbeeld dat migranten nastreven. Dit comparatieve element draagt bij aan de conclusie dat er een relatie bestaat tussen *lifestyle* migratie en de vorm van het resulterende 'thuis'. Niet alleen wordt een *social home* gevormd naar aanleiding van de *lifestyle* migratie op beide locaties, maar ook de specifieke eigenschappen van de ideale levensstijl van migranten resulteren in verschillen in het uiteindelijke 'thuis'.

Ondanks dat tijdens ons onderzoek al grote bevindingen zijn gedaan, is het naar onze mening erg belangrijk dat er vervolgonderzoek wordt gedaan naar deze onderwerpen. Vooral binnen het onderwerp migratie en specifiek *lifestyle* migratie, wordt veel toegevoegd als onderzoek wordt gedaan naar onderwerpen als deze. Tot nu toe zijn Benson en O'Reilly de voorlopers op onderzoek naar *lifestyle* migratie, maar naar onze mening missen zij een aantal cruciale punten die wij wel hebben ondervonden, Dit zijn: de reden waarom de migranten vooral contact hebben met elkaar en de unieke vermenging van thuis en *lifestyle* migratie, waarbij *lifestyle* migratie van grote invloed is op de opvatting van 'thuis'.

Daarnaast hebben wij een nieuw pad ingeslagen wat betreft het concept 'thuis'. Thuis wordt binnen de sociale wetenschappen vaak in verband gebracht met de plek waar je vandaan komt, maar ook als veilige plek, een statussymbool, een gevoel, of een uiting van persoonlijke identiteit (Mallet, 2004). In het geval van *lifestyle* migranten' wordt thuis heel

anders opgevat, namelijk in de vorm van een *social home*. In dit *social home* voelen mensen zich thuis op deze plek omdat ze een sterk sociaal leven hebben met andere *lifestyle* migranten', die zich ook thuis voelen op die plek.

Op deze twee manieren hebben wij discrepantie ontdekt ten aanzien van de theorie over *lifestyle* migratie en theorie over thuis. Doordat onze bevindingen op sommige vlakken verschillend zijn, stellen wij dat vervolgonderzoek erg belangrijk is. Deze groep migranten kan meer uitvoerig onderzocht worden om meer te weten te komen over relaties tussen migratie, *lifestyle* en thuis.

Bibliografie

Ahmed, S.

1999 Home and away: Narratives of migration and estrangement. *International Journal of Cultural Studies* December, 2(3): 329-347

Benson, M.

2010 The context and trajectory of *lifestyle* migration: The case of the British residents of Southwest France. *European societies*12(1): 45-64

Benson, M. en O'Reilly, K.

2009a *Lifestyle Migrations: Expectations, Aspirations and Experiences*. Surrey: Ashgate Publishing Limited

2009b Migration and the search for a better way of life: A critical exploration of *lifestyle* migration. *Sociological review* 57(4) 608 - 626

Boyle, P., Halfacree, K. and Robinson, V.

1998 *Exploring contemporary migration*. Essex: Addison Wesley Longman Limited

Castells, M.

1997 *The Power of Identity*. Massachusetts USA: Blackwell Publishers,

Castles, S. and Miller, M. J.

2009 *The age of migration: international population movements in the modern world*. New York: Palgrave Macmillan

Chapman, T. and Hockey, J.

1999 *Ideal homes? Social Change and Domestic Life* London: Routledge.

D'Andrea, A.

2006 *Global Nomads: Techno and New Age as transnational countercultures in Ibiza and Goa* Routledge: Oxon

Eriksen, T.H.

2007 *Globalization: The key concepts*. Oxford: Berg.

Finewood, M.

(onbekend) The expats of Lake Atitlan Guatemala: The Wanted and the Unwanted: Expatriates and their lives in the community of Panajachel, Lake Atitlan, Guatemala. <http://www.realestateatitlan.com/retirement-in-guatemala/the-expats-of-lake-atitlan-guatemala> Bezocht op: 13-12-2012

Giddens, A.

2006 *Globalization and the changing world*. In *Sociology*, pp. 30-69. Cambridge: Polity Press

Heidegger, Martin.

1978 "Building Dwelling Thinking." In *Basic Writings*. David Farrel Krell editor and translator. New York: Harper & Row, 1978. 319-339.

Henn, A.

2008 *Crossroads of Religions: Shrines, Mobility and Urban Space in Goa* *International Journal of Urban and Regional Research* 32 (3): 658–670

Inda, J. X. en Rosaldo, R.

2007 *The anthropology of globalization: a reader*. Wiley- Blackwell: readers in anthropology

Jackson, M., ed.,

1995 *At Home in the World* Sydney: Harper Perennial.

Korpela, M.

2010 Me, Myself and I: Western *Lifestyle* Migrants in Search of Themselves in Varanasi, India. *Recreation and Society in Africa, Asia and Latin America* 1(1): 53-73

Latimer, J. and Munro, R.

2009 Keeping & Dwelling: Relational Extension, the Idea of Home and Otherness. *Space and Culture* 12(3): 317-331

Mallett, S.

2004 Understanding home: a critical review of the literature. *The Sociological Review* 52(1): 62-89

Myerhoff, B.

1980 *Number our Days* Touchstone

Saldanha, A.

2007 *Psychedelic White. Goa Trance and the Viscosity of Race*. Minneapolis: University of Minnesota Press

Stebbins, R.

1997 *Lifestyle as a generic concept in ethnographic research, Quality and quantity* 31(4):347-360

Sixsmith, J.

1986 The meaning of home: an exploratory environmental experience. *Environmental Psychology* 6(4): 281-298

Tung, R. L.

1998 American Expatriates abroad: from neophytes to cosmopolitans *Journal of World Business* 33 (2): 125-144

Vertovec, S.

2001 Transnationalism and identity. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 27(4): 573-582

Wardhaugh, J.

1999 The Unaccommodated Woman: Home, Homelessness and Identity *Sociological Review*, 47 (1): 91–109.

World Factbook

2012 The World Factbook: Guatemala. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gt.html#top> Bezocht op: 29-12-2012

Wright, G.

1991 Prescribing the Model of Home *Social Research*, 58 (1): 213–225.

Bijlage 1: Summary

At home as a foreigner (Thuis in het buitenland)

Introduction

People(s) in this world are more and more (inter)connected through the process of globalization (Eriksen, 2007). A consequence is that we get the possibility, are even forced to, reflect on our lives and shape our own identities. There are groups of migrants in Panajachel, Guatemala and Goa, India who take this to a new level.

They come from Western backgrounds and have all the material wealth they could ever need in their home countries. However, when they started travelling they were introduced to new ways of living. A *lifestyle* that spoke to them more than the Western *lifestyle* they grew up in ever did. They found more: they found others who felt the same way, with whom they could communicate in a new way. They all share the wish for a *lifestyle* where individualism, materialism and rules are not important. They want freedom: a freedom that shows in the way they interact with each other, a freedom from materialism, a freedom that comes with mobility.

This new way of looking at the world made them realize where their home was: that is, not in the Western world, but in Goa and Panajachel. They realized that to be at home, they did not need all the material qualities so often associated with a home, like decorations, big houses and beautiful gardens. Even houses themselves turned out not to be so important in their experience of feeling at home. They decided that to feel truly at home, and to be able to identify themselves with their ideal *lifestyle*, they needed to migrate. Whether seasonally or permanently, they decided they needed to be at this other place as much as possible to truly feel 'at home'. As all migrants' ideals central about social relations, and the way they are shaped, they formed a *social home*. This is a home where material qualities are not the elements that make a *locale* into a *space* (Heidegger, 1978), but social relations are the key element in their experience of home.

Theoretical Framework

This thesis is about the creation of a *social home* by these described *lifestyle* migrants. It explains how it is possible that a social home is formed in these places and how this relates to their *lifestyle* motives in their decision to migrate. It also shows how small difference in

migrants' ideal *lifestyle* can lead to different outcomes when it comes to home building and experiencing a place as a home.

It begins with the theoretical framework on which the research and following conclusions are based. First, social scientists who have written about this concept are discussed to explain the central concepts of globalization like migration and identity politics (Eriksen, 2007; Rosaldo, 2007; Castles et al., 2008; Boyle, 1998) that make the process of migration possible, or at least easier, for our migrants. Second, a discussion follows about reflexivity, a process that is increased by the processes of globalization. This concept is best explained by the sociologist Giddens (2006) and explains the process whereby we are all increasingly forced to reflect on and shape our own identities.

The concepts are important because in the case of the migrants in our research group, this reflexive identity has led to their eventual *lifestyle migration*'. Third, we discuss this concept. *Lifestyle* is defined as a set of behaviors that are based on a certain ideology, using the definition by Stebbins (1997). It is obvious that the reasons for migration in our case are based on *lifestyle* choices. Because these motives are so important in this migration we use the term *lifestyle migration*' as developed by Benson and O'Reilly (2009;2010). Although there are certain points where their theories are not confirmed by our research group, the term has proved very helpful. Especially the importance for *lifestyle* migrants of seeing the 'old' homeland as antithesis of the 'new' homeland' has proven its worth. Further, seeing *lifestyle* migration as a search for 'the good life' and looking for possible disappointed expectations among migrants has had a great value. The fourth subject discussed is the term *lifestyle* enclave by Bellah (1985), which we have used to show in what way migrants separate themselves from both the society of their homeland and the local population of Goa en Panajachel.

The last important concepts we have used for our theoretical framework are 'home' and *home building*. There are many different ways home can be seen. Through a literature review we have summarized the most important ways these concepts are theorized by different social scientists (Latimer and Munroe, 2009; Mallet, 2004; Ahmed, 1999; Chapman and Hockey, 1999; Wright, 1991; Wardaugh, 1999; Jackson, 1995). The most important theory about home however, turned out to be the concept of the *social home* by Sixsmith (1986). Out of all other theorists, Sixsmith is the one that most explicitly underlines the importance of social relations in the experience at home. Although the material qualities of home are argued to be at least as important, the concept of *social home* has become

prominent in this thesis. We have chosen to take the concept and use it in the analysis of 'home' in the case of our research group, but making it the central element in migrants' experience of home.

The research

In a two-month qualitative research project by Frida Heeringa and Simone Reinders this *social home* was found in Panajachel and Goa. Through anthropological methods like participant observation, informal conversations and in-depth interviews we tried to find the material elements in migrants' surroundings. What we found however, were groups of migrants who claimed not to attach much value to their houses, their decorations and (symbolic) products from their homeland. We found migrants who claimed their experience of 'home' in this context was formed through the experience of intimate social relations with other migrants in a context of freedom, which can be interpreted as no capitalistic consumer society, less rules and less material attachments. In both locations public places are the most important in the forming of these social relations.

There are some key differences within and between the research groups that teach us something about the relationship between the creation of a home and *lifestyle* migration. First of all, there is a difference in the way freedom within social relations is more important in Goa than in Panajachel. This results in a home that is less fixated on the 'house' as a cause of feeling at home. Public places have another interpretation in both locations, in Goa there is a more sense of a connection between mobility and freedom, while in Panajachel the migrants create intimate friendships on these places. Houses, in this context of mobility, gain little importance in the experience of home. The social relations found in both contexts are formed mostly in public spaces.

Another key difference lies in the importance of transnationalism. In Panajachel, the transnational bond with the US is stronger than the bonds the migrants in Goa have with Europe. This difference can also be explained through a difference in the ideal *lifestyle* migrants strive to live. In both locations, the 'old' homeland is seen as an antithesis of their 'new' homeland. In Goa however, the contrast is stronger than in Panajachel. This causes a lessening of the wish to connect with Europe. Also, the central element in the ideal *lifestyle* of migrants, social relations, is very strong within this view of Europe as antithesis of Goa. While in Panajachel the antithesis is more based on the political and economic differences.

Some of these differences however, can be partly explained by practical differences like the cultural background of migrants. Both are Western, but in Goa migrants are mostly from Europe and in Panajachel migrants have mostly grown up in the United States of America. Other practical differences lie in the local knowledge of the English language and government policies regarding foreigners. Examples of this are visa procedures and laws about land and business ownership by foreigners.

Conclusion

The analyses of the gathered data from Goa and Panajachel has led to a conclusion about the relationship between home building and *lifestyle* migration in these locations. First of all, the way all migrants follow the same ideal *lifestyle* causes the forming of a *social home*. Second, the precise elements in this *lifestyle* have a direct influence on the way migrants view 'home'. Small differences in the ideal *lifestyle* have visible consequences for the way 'home' is shaped in different places. In this thesis, the focus is on this conclusion and the way this conclusion was formed, using empirical data set in a theoretical framework.

Bijlage 2 : Tabel van Categorisering Participanten Frida*

	‘Hippies’	‘Vrijwilligers & Docenten’	‘Gepensioneerden’	De ‘Rest’**
Hoe lang in Panajachel	Tussen de 15-30 jaar, gemiddeld 20 jaar	Tussen de 1-8 jaar, gemiddeld 2 jaar	1 à 2 jaar	Tot 15 jaar, maar heel uiteenlopend
Werk	Een eigen bedrijfje	Bij de internationale scholen of een NGO/ Vrijwilligersorganisatie	Enkelen doen vrijwilligerswerk	On-line, bij een restaurantje
Spaans***	Hoog niveau, een enkele niet	Erg uiteenlopend, maar de meesten geen hoog niveau	Laag niveau	Erg uiteenlopend; de meesten een laag niveau
Waarde aan huis	Weinig waarde voor materiële dingen; wel een mooi huis	Weinig waarde voor materiële dingen noch een mooi huis	Veel waarde aan materiële dingen ook een mooi huis	De meesten weinig waarde aan huis
Contact met lokale bevolking & andere migranten	Veel, bij werk; veel contact met andere migranten	Docenten weinig contact met lokale bevolking, enkelen wel. Vrijwilligers binnen de NGO contact met lokale bevolking. Veel contact met andere migranten door werk & activiteiten	Weinig contact met de lokale bevolking	Verschilt erg per persoon

Voornaamste migratieredenen	Vrijheid, avontuur, weer, inmiddels thuis in Pana	Weer, avontuur, vrijheid	Weer, goedkoop	Vrijheid, goedkoop
Leeftijd	Plusminus 55 tot 80, gemiddeld 60	Plusminus 20 tot 50 jaar, gemiddeld 25	Plusminus 60 tot 75 jaar, gemiddeld 60	Plusminus 25 tot 50 jaar

*Deze tabel & categorisering is gebaseerd op mijn persoonlijke contacten. De groep is naar eigen analyse op deze manier ingedeeld. Er zijn dan ook geen precieze cijfers aanwezig en het is niet generaliseerbaar voor elke migrant in Pana, enkel degene met wie ik contact had.

**In deze groep vallen erg uiteenlopende personen, maar het zijn vooral mensen die on-line werken, genieten van de goedkope levensstijl en wegvluchten uit het drukke leven in hun thuisland

***Niveau Spaans laat zien hoeveel interesse men toont in de lokale bevolking en welke waarde en moeite daarin wordt gestopt. Het niveau is echter erg uiteenlopend, ook binnen de groepen.

Bijlage 3: Bombs at the Marathon

‘Bombs at the Marathon’

A marathon is the most unifying of sporting events. The city that shows up to cheer on thousands of runners doesn't really know or care much about who wins; there are no sides to root for or against. Those who stand on the sidelines — as [they have done in Boston since 1897](#) — come to celebrate runners from around the world. The country or neighborhood of origin of the competitors matters far less than their stamina.

On Monday, the weather for the 117th running of the Boston Marathon was cloudy and a little chilly — just the way runners like it. Three hours after the winners had broken the tape, there were still many runners on the course, and hundreds of spectators on the sidewalk, when [an explosion rocked the finish-line area](#) on Boylston Street, across from the main viewing stand. For a brief second, [the flags of scores of nations were bent downward](#) by the blast.

A few marathoners were knocked over by the force of the explosion. Some runners, locked in their trance, kept going until they realized something horrific had just happened. When they turned back, they said they heard the screams and wails, saw the column of rising smoke, and then the blood and limbs of victims. There was broken glass and agony everywhere.

Fifteen seconds after the first one, there was another explosion a few blocks away. It was clear this was not a random event but another concerted effort to kill and maim innocent Americans, just because they had gathered in a vulnerable spot on a day when no one's mind was on terror. The police confirmed that bombs were responsible for the mayhem; three more unexploded devices were found elsewhere around the city. At least three people died — one of whom was 8 years old — and dozens more were injured, some severely.

It could be a while before officials determine which malevolent ideology was behind this attack. [President Obama vowed to track down the perpetrators](#) and bring them to justice, praising Boston as a “tough and resilient town” that will take care of itself and will be taken care of by the country. “The American people will say a prayer for Boston tonight,” he said.

The simple joy of a 26.2-mile run was shattered on Monday. But the marathon will be back next year, no matter how much security is required, and the crowds should yell twice as

loudly. No act of terrorism is strong enough to shatter a tradition that belongs to American history.

<http://www.nytimes.com/2013/04/16/opinion/bombs-at-the-bostonmarathon.html?ref=bostonmarathon> (bezocht op 26-06-2013)

